

Vilka värden söker barn och ungdomar inom idrotten?

Stig Elofsson
Ulf Blomdahl
Linda Lengheden
Magnus Åkesson
Karolina Bergmark

Abstrakt

I rapporten studeras vad barn/ungdomar tycker är viktigt när det gäller idrott/motion på fritiden. Med tanke på att flertalet barn/ungdomar utövar fysisk aktivitet (Blomdahl & Elofsson, 2006) inom idrottsförening handlar detta i hög grad om hur barn/ungdomar värderar/ser på olika aspekter i idrottsföreningarnas verksamhet.

Syftet med denna rapport har varit att studera hur dessa värderingar varierar beroende på kön, ålder, familjesituation, familjens socioekonomiska ställning, svensk/utländsk bakgrund samt om man är med i idrottsförening eller ej. Utgångspunkten för analyserna är en fråga – utvecklad utifrån Lars-Magnus Engströms forskning – där de svarande fått ange hur viktigt de tycker det är med olika saker kopplat till idrott/motion. I rapporten har dessa sammanfattats i tre dimensioner: *investering i idrott* (t ex tävla, vinna, tillhöra bästa laget), *investering i kroppen* (t ex att bygga upp kroppen, att få bra kondition) samt *idrottens egenvärde* (t ex uppleva gemenskap, ha kul, träffa kompisar).

Materialet till rapporten har hämtats från undersökningar som genomförts i olika kommuner inom projektet *Ung livsstil*. De enkäter som ligger till grund för dessa undersökningar har besvarats av eleverna vid en lektion i skolan. Sammanlagt omfattar materialet 77 888 elever i mellan- och högstadiet samt gymnasiet där undersökningar som gjorts under perioden 1994-2018. Svarsfrekvensen i det totala materialet är 81%.

Resultaten visar att barn/ungdomar genomgående värderar investering i idrott klart lägre än investering i kroppen eller idrottens egenvärde. Generellt gäller också att de som är med i idrottsförening värderar alla dessa aspekter högre än de som inte är med. Inställningen varierar med kön och ålder. Killar lägger större vikt än tjejer vid investering i idrott – detta gäller i alla åldersgrupper. När det gäller investering i kroppen samvarierar kön och ålder. Både bland killar och tjejer minskar den vikt man lägger vid detta med ökad ålder men markant mer bland killar. I mellan- och högstadiet lägger killar större vikt vid det medan könsskillnaden (dock mer begränsade) är den motsatta i gymnasiet. Tjejer lägger genomgående något större vikt vid idrottens egenvärde.

En analys av korrelationerna mellan de tre dimensionerna visar på ett tydligt positivt samband mellan värdering av investering i idrott och investering i kroppen. Investering i kroppen är också positivt korrelerad till idrottens egenvärde medan det endast finns ett svagt positivt samband mellan investering i idrott och idrottens egenvärde. En hög värdering av investering i idrott innebär inte en motsättning mot värdering av idrottens egenvärde (gemenskap, ha kul, träffa kompisar) men kopplas inte heller samman med en högre värdering av detta. Intressant är här att sambandet ser olika ut bland de som är med i idrottsförening och övriga. Detta svaga samband gäller för medlemmar medan det bland icke-medlemmar finns ett positivt samband – dock något svagare. Bland medlemmar frikopplas alltså idrottens egenvärde från investering i idrott men står inte i motsättning. Den positiva koppling som finns bland icke-medlemmar kopplar däremot samman dessa två perspektiv – egenvärde och investering i idrott.

Ser vi till övriga bakgrundsvariabler finner vi att barn/ungdomar med lägre socioekonomisk bakgrund lägger större vikt vid investering i idrott men mindre vid idrottens egenvärde än de som har högre socioekonomisk bakgrund. Barn/ungdomar med utländsk bakgrund anser det är viktigare med investering i idrott och investering i kropp men mindre viktigt med idrottens egenvärde än vad barn/ungdomar med svensk bakgrund gör.

Förord

Forskningsprojektet Ung livsstil i Sverige genomför kontinuerligt tillsammans med institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet (Stig Elofsson) studier kring ”Resursutnyttjande och effekter av offentligt driven eller understödd verksamhet på fritidsfältet”¹. Forskningsprojektet startades 1984 av Stockholms universitet (sociologiska institutionen) och Stockholms stad (fritidsförvaltningen), Göteborgs stad, Norrköpings kommun, Västerås kommun och Eskilstuna kommun.

Studier om barns och ungdomars fritidsvanor och fritidspreferenser i Stockholm har genomförts i form av forskningsprojektet Ung livsstil sedan 1984. I Stockholm har studier genomförts 1985, 1992, 1998, 2004/2005, 2008, 2011 och 2013/2014. Sedan studien 2004/2005 i Stockholm har vi vidgat perspektivet något och strävat efter att mer utförligt kunna beskriva och analysera ungdomars livsvillkor. I första hand står dock ungdomars situation och preferenser på fritidsområdet i centrum för våra studier. Ung livsstil är i dag ett samarbetsprojekt mellan idrotts- och kulturförvaltningarna i Stockholms stad, 17 andra kommuner och institutionen för socialt arbete (Stig Elofsson) vid Stockholms universitet.

Studier har inom ramen för forskningsprojektet Ung livsstil i Sverige, genomförts tillsammans med Haninge kommun (1998, 2004, 2008, 2012, 2016/2017), Helsingborgs stad (2000, 2003, 2006, 2009, 2012, 2015, 2018), Jönköpings kommun (1994, 1997, 2000, 2003, 2006, 2009, 2012, 2015, 2018), Lidingö stad (2003, 2007, 2011, 2015), Norrköpings kommun (1985, 1991, 1996, 2008), Huddinge kommun (1998, 2009/2010, 2015), Linköpings kommun (1992, 2009/2010, 2013), Eskilstuna kommun (1985, 1993, 2008), Kalmar kommun (1992, 2013), Sävsjö kommun (1993, 2004, 2014), Täby kommun (2013, 2018), Värmdö kommun (1998, 2015), Malmö kommun (1996, 2015), Vallentuna kommun (1996, 2015), Nacka kommun (1998, 2016/2017) och Falkenbergs kommun (2016). Studier har också genomförts med elever i grund- och gymnasiesärskolan i Haninge kommun (2006, 2008, 2012, 2016), Huddinge kommun (2015), Jönköpings kommun (2000, 2003, 2006, 2009, 2012, 2015), Kalmar kommun (2010), Stockholms stad (2008/2009, 2014/15) och Tyresö kommun (2009).

Forskningsrapporter och övriga resultat från Ung livsstil finns publicerade på:

www.stockholm.se/idrott/forskning

www.facebook.com/unglivsstil1

Stockholm november 2018

Stig Elofsson, fil.dr i statistik och docent i socialt arbete. Vetenskapligt ansvarig i Ung livsstil.

Ulf Blomdahl, sociolog och forskningsledare inom Ung livsstil.

Linda Lengheden, sociolog och genusvetare.

Magnus Åkesson, folkhälsovetare. Enhetschef, Stockholms stads idrottsförvaltning.

Karolina Bergmark, sociolog. Planeringssekreterare, Fritid Malmö.

C författarna och Stockholms stads idrottsförvaltning

Framsida: Mats Lidström

ISBN: 978-91-984360-2-0

¹ Forskningsprojektet drivs i dag av Stig Elofsson, Ulf Blomdahl och Linda Lengheden tillsammans med berörda kommuner.

Innehållsförteckning

Inledning.....	1
Tidigare forskning.....	2
Material och metod.....	4
Genomförande.....	4
Mått.....	4
Vad är viktigt i idrottsförening?.....	4
Medlemskap i idrottsförening.....	5
Mått på familjesituation och relation till föräldrar.....	5
Socioekonomisk bakgrund.....	6
Svensk/utländsk bakgrund.....	6
Undersökningsgrupp.....	6
Statistisk metod.....	8
Vad är viktigt inom idrotten?.....	10
Vilken betydelse har medlemskap i idrottsförening?.....	11
Vilken betydelse har andra bakgrundsfaktorer?.....	17
Investering i kroppen.....	18
Investering i idrott.....	21
Idrottens egenvärde.....	24
Har attityder förändrats över tid?.....	28
Sammanfattning med diskussion.....	30
Vad söker barn och ungdomar främst inom idrotten?.....	30
Hur kopplas olika värden samman?.....	31
Betydelsen av kön och ålder.....	33
Medlemmar i idrottsförening mot icke-medlemmar.....	33
Socioekonomisk bakgrund.....	33
Barn/ungdomar med utländsk bakgrund mot de som har svensk bakgrund.....	34
Förändringar över tid.....	34
Avslutning.....	35
Referenser.....	37
Bilaga.....	38

Inledning

Inom såväl forskningen som den allmänna debatten har man uttryckt en stark oro kring bristande fysisk aktivitet och alltför mycket stillasittande hos barn/ungdomar. Denna oro blev stark när det konstaterades att allt fler barn blev överviktiga. En av de orsaker man pekat på är just bristande fysisk aktivitet även om också matvanor finns med i sammanhanget². Men man har visat att brist på fysisk aktivitet också har andra allvarliga konsekvenser – på nuvarande och framtida hälsa liksom på inlärande och skolresultat. Det är därför inte förvånande att man på olika håll försöker få barn och ungdomar mer fysiskt aktiva.

Vi har i flera studier visat att fysisk aktivitet bland barn/ungdomar är starkt kopplade till deltagande i idrottsförening³. Även om man utökat antalet timmar i ämnet idrott och hälsa i skolan räcker detta knappast till för att ge nödvändig aktivitet, den behöver kompletteras. Ett antal ungdomar deltar också i andra organiserade eller oorganiserade aktiviteter men det är ett fåtal av dessa som inte också är med i idrottsförening. Detta gör att barns/ungdomars inställning till idrott (eller annan fysisk aktivitet) på fritiden blir en viktig utgångspunkt både för att förstå skälen till varför de inte är fysiskt aktiv och för att utveckla underlag till olika förslag att få dem mer aktiva.

Syftet med den här rapporten är att studera barns/ungdomars inställning till idrott och fysisk aktivitet. I enkäterna har det ingått en fråga där eleverna fått ange hur viktigt det är med olika saker i samband med idrott.

Frågan utgår från en modell som utvecklats av Lars-Magnus Engström. Enligt honom fångar frågan upp två dimensioner, nämligen dels ett perspektiv där idrotten ses som en investering, dels ett perspektiv där idrotten har ett egenvärde. Flera analyser som vi genomfört pekar tydligt på att den första dimensionen bör delas upp i två separata dimensioner - investering i kroppen respektive investering i idrott (Elofsson & Gustavsson-Florå, 1994). Däremot stöder dessa analyser tanken att en tredje dimension kan tolkas som hur man ser på idrottens egenvärde.

I rapporten studeras barns/ungdomars inställning till idrott utifrån följande frågeställningar

1. Hur inverkar kön och ålder?
2. Vilka skillnader finns mellan de som är medlemmar i idrottsförening och de som inte är det?
3. Hur påverkar andra bakgrundsfaktorer – dvs. familjesituation, socioekonomisk bakgrund respektive svensk/utländsk bakgrund?

² Se **Blomdahl, Elofsson, Bergmark, Lengheden. Ung livsstil Malmö. Blomdahl & Elofsson. Jämställd och jämlik** samt **Elofsson, Bergmark, Blomdahl. Matvanor och hälsa.**

³ **Blomdahl & Elofsson Hur många motionerar/idrottare för lite och vilka är dom?**

Tidigare forskning

Lars-Magnus Engström introducerade begreppet ”idrottens värden” teoretiskt i rapporten *Idrottsvanor i förändring* år 1989. Han tar upp två dimensioner, nämligen dels ett perspektiv där idrotten ses som en investering, dels ett perspektiv där idrotten har ett egenvärde. I en senare rapport presenterar Engström resultat från empiriska analyser av motiv för att ägna sig åt idrott/motion⁴. I en explorativ faktoranalys av cirka 1500 40-åringars inställning till ett drygt 30-tal motiv – svarsalternativen är: viktigt, ganska viktigt, ej viktigt - finner han sex faktorer⁵. Fyra av dessa innehåller ett tydligt investeringsvärde – ”hälsa och fysisk kapacitet”, ”personliga egenskaper”, ”utseende” samt ”anseende” – två framhäver motionsutövandets egenvärde – ”naturupplevelser och avkoppling” respektive ”lek och umgänge”. En jämförelse mellan hur viktigt intervjupersonerna tycker dessa dimensioner är då de idrottar/motionerar visar att strävan efter hälsa och fysisk kapacitet är ett viktigt skäl för många. En stor grupp anser också att få naturupplevelser och avkoppling är viktigt. En hel del ägnar sig åt idrott/motion för att förbättra sina personliga egenskaper eller sitt utseende. Färre – men urskiljbara grupper – prioriterar lek och umgänge respektive anseende.

Resultaten visar också att kvinnor prioriterar ”hälsa och fysisk kapacitet”, ”naturupplevelser och avkoppling” samt ”utseende” högre än männen. Männen prioriterar i något högre grad ”lek och umgänge” liksom ”anseende”. Man bör dock observera att könsskillnaderna – även om de är statistiskt signifikanta – trots allt är relativt små.

Engström studerar även koppling mellan utbildningsnivå och motiv och finner skillnader mellan låg- och högutbildade när det gäller genomsnittlig inställning. Högutbildade, både män och kvinnor, prioriterar ”hälsa och fysisk kapacitet” samt ”utseende” högre än lågutbildade. Om man ser till enskilda motiv är det av intresse att notera att lågutbildade anser att idrott/motion ger bra självdisciplin samt att man blir psykiskt uthållig, envis samt att man får lära sig att inte ge upp när det tar emot mer än vad högutbildade anser.

Självklart måste man vara mycket försiktig med att jämföra dessa dimensioner med de som vi arbetar med i den här rapporten. Motiven för att idrotta/motionera bland 40-åringar skiljer sig från barns/ungdomars. Möjligen kan man tänka sig att de vuxna som föräldrar för över sina föreställningar till barnen. Ser vi till de sex ovan presenterade dimensionerna kan dock vissa paralleller dock dras. Motivet ”lek och umgänge” – ett av de två inom egenvärde – torde kunna ses som en klar parallell till idrottens egenvärde i barn/ungdomsgruppen. När det gäller de två dimensionerna av investeringsvärde, som barn/ungdomar får ta ställning till – investering i idrott samt investering i kroppen – blir bilden mer otydlig. För den första av dessa är det – kanske inte så förvånande – svårt att se någon parallell i de fyra dimensioner som Engström presenterar. När det gäller investering i kroppen finns vissa paralleller till ”hälsa och fysisk kapacitet” (dock utan direkt koppling till hälsa), möjligen också till ”utseende”.

Vid sidan av Lars-Magnus Engströms studie av 40-åringar har ”idrottens värden” studerats empiriskt i mycket begränsad omfattning. Även om man i vissa sammanhang refererar till

⁴ Lars-Magnus Engström *Idrott som social markör*.

⁵ Faktoranalys är ett samlingsnamn för dimensionsreducerande statistiska metoder syftande till att åskådliggöra underliggande strukturer i data. Vid statistiska analyser skiljer man mellan konfirmerande och explorativ faktoranalys. Vid konfirmerande, hypotesprövande analys utgår man från en detaljerad, teoretisk modell/hypotes kring strukturen. Vid explorativ faktoranalys finns ingen sådan detaljerad teoretisk modell utan man försöker konstruera en teoretisk modell över strukturen utifrån resultaten från faktoranalysen.

detta har vi endast funnit en rapport där detta mäts och studeras empiriskt. Denna studie har genomförts på högstadiet i Kalmar 1991 och behandlar endast medlemmar i idrottsförening (Elofsson & Gustavsson-Florå, 1994). Analyserna av sambanden mellan de olika alternativen som ingår i frågan visar att dessa kan sammanfattas i de tre ovan beskrivna dimensionerna, dvs investering i idrott, investering i kroppen och idrottens egenvärde. Resultaten visar på mycket tydliga könsskillnader. Killar lägger större vikt vid investering i idrott och i kroppen, tjejer något högre vid idrottens egenvärde. Andra bakgrundsvariabler – ålder, familjens socioekonomiska ställning, svensk/utländsk bakgrund, val av kurs i högstadiet⁶ spelar mindre roll. Detta pekar mot att det sker en socialisering inom idrottsförening, men olika för killar och tjejer. Några samband bör dock observeras. Ungdomar med utländsk bakgrund anger i högre utsträckning än ungdomar med svenskt ursprung att det är viktigt att bygga upp kroppen, att träna, ha kul och uppleva gemenskap (alltså högre värdering både av investering i kroppen och idrottens egenvärde). Killar som valt allmän kurs i matematik/engelska och inte har något språktillval lägger större vikt vid att få bra kondition och att bygga upp kroppen (alltså investering i kroppen) än vad övriga killar gör. Bland tjejer finns inga sådana skillnader.

⁶ Vid denna tid kunde man välja mellan allmän och särskild kurs i matematik respektive engelska samt göra tillval när det gällde språk.

Material och metod

Genomförande

Materialet som används i analysen har hämtats från studier kring barns och ungdomars fritidsvanor och livssituation som genomförts inom projektet ”Ung livsstil”⁷ i olika orter från 1994 och framåt. Studierna har genomförts av oss och fritids- och kulturförvaltningar (eller motsvarande) i form av enkäter som elever i mellan- och högstadiet samt gymnasiet fyllt i under lektionstid i skolan. Vid genomförandet har vi själva eller personal från fritids- och kultur-förvaltningarna (eller motsvarande) varit närvarande för att kunna besvara eventuella frågor. Urvalet av orter kan närmast ses som ett tillgänglighetsurval då det omfattar kommuner som valt att vara med i undersökningarna. Samtliga undersökningar har som gemensamt syfte att studera elevernas utövande av olika fritidsaktiviteter⁸ med tyngdpunkt på aktiviteter som får offentligt stöd. I samtliga enkäter ingår vid sidan av detta frågor som gäller elevernas sociodemografiska och sociala bakgrund, deras skolsituation samt levnadssituation allmänt.

Mått

Vad är viktigt i idrottsförening?

I en speciell fråga har barnen/ungdomarna fått bedöma hur viktigt de tycker det är med olika saker när man idrottar/motionerar på fritiden. Med tanke på att en mycket stor del av de fysiska aktiviteterna bedrivs inom idrottsförening kan frågan sägas ge en bild av det som barnen/ungdomarna vill ha ut genom sitt deltagande i idrottsförening. Frågan utgår från en modell som formulerats av Lars-Magnus Engström och kan enligt honom ses som en skala med två dimensioner⁹. Den ena av dessa – investeringsvärde – tar upp vilken betydelse man lägger vid satsning på idrott som en investering (i t.ex. framtida framgångar eller som något som kan ses som en merit i framtida yrkeskarriär). Den andra dimensionen – idrottens egenvärde – tar upp vilken betydelse man lägger vid idrottsutövandet i sig själv.

Frågan i *Ung livsstils* studier, som ställts till alla (oberoende av om de är med i idrottsförening eller ej) lyder: *Hur viktigt tycker du det är att få göra följande saker när du tränar/motionerar på fritiden? (I förening, på egen hand och med kompisar, tänk inte på skolidrotten).* I frågan anges följande alternativa påståenden: Att träffa kompisar, Att vinna, Att tävla, Att träna, Att ha bra tränare/ledare, Att ha serier med tabeller, Att alltid spela med i bästa laget, Att få bra kondition, Att elitsatsa, Att åka på läger och cuper, Att bygga upp min kropp, Att lära mig nya saker, Att bli bäst, Att ha cuper med vinnare, Att ha kul, Att röra mig till musik, Att uppleva gemenskap, Att må bra, Att påverka hur träningen bedrivs, Att uppleva att kroppen är i rörelse/fartkänsla¹⁰. För varje svarsalternativ är svarsalternativen Mycket viktigt, Ganska viktigt, Inte så viktigt, Inte alls viktigt.

⁷ Ung livsstil är ett projekt som studerat barns och ungdomars fritidsvanor och fritidspreferenser sedan 1984. Med tiden har perspektivet breddats för att sedan början på 2000-talet ge en mer generell bild av barns/ungdomars livsvillkor.

⁸ Med fritid menas här allt som ligger utanför skolan. I första hand studeras ungdomars nyttjande och preferenser på fritidsområdet, men i studierna studeras även andra faktorer som beskriver barns/ungdomars livsvillkor, t ex hälsa, matvanor, kroppsuppfattning, fysisk aktivitet, livskvalitet.

⁹ Engström, *Idrottsvanor i förändring*.

¹⁰ Antalet alternativ varierar mellan de olika undersökningarna. Allmänt gäller att antalet alternativ är färre i tidigare genomförda studier.

En explorativ faktoranalys¹¹ av svaren pekar mot att det finns tre dimensioner. Den första av dessa har högst laddningar när det gäller betydelsen av träning, att bygga upp kroppen, att få bra kondition och kan tolkas som en investering i att få en bra, välfungerande kropp (investering i kroppen). Den andra faktorn har högst laddningar för att vinna, att komma med i bästa laget, att bli bäst och stämmer väl med de som Engström betecknat investeringsvärde (investering i idrott). I den tredje faktorn blir laddningarna högst för gemenskap, att ha kul, att träffa kompisar vilket stämmer väl med det Engström angett som idrottens egenvärde. Med utgångspunkt från denna analys bildas därför följande tre mått (beräknade som medelvärdet av svaren på de enskilda frågorna). Vid beräkningarna har svaren kodats så att högre medelvärden innebär att man tycker detta är viktigare.

- Investering i kroppen innefattande hur man värderar att träna, att bygga upp kroppen och att få bra kondition
- Investering i idrott innefattande hur man värderar att vinna, att komma med i bästa laget och att bli bäst
- Idrottens egenvärde innefattande gemenskap, att ha kul och att träffa kompisar

Medlemskap i idrottsförening

Den fråga som används för att avgöra om barn/ungdomar är med i idrottsförening lyder *Är du medlem i några föreningar klubbar, kyrkor?* (Om du är osäker om det är en förening du är med i när du utför din aktivitet så skriv ändå upp den här)

Nej Ja

Om ja, vilken/vilka föreningar eller klubbar är du med i, vad sysslar ni med för aktiviteter och hur aktiv är du?

Förening/Klubb	Aktivitet/idrottsgren
1. #	

I de flesta fall anges fem alternativ

Eftersom många barn/ungdomar tror att deltagande i t ex dansinstitut, gymkedjor och kulturskola är förening har de alternativ, som ungdomarna angivet i den öppna frågan, granskats av personer från ledningsgruppen för ”Ung livsstil” och personer med god kännedom om det lokala föreningslivet. De fall då det inte handlar om förening i traditionell mening har markerats som icke-medlemskap i förening. (Uppskattningsvis handlar det om cirka 10-15 procentenheter)¹². Utifrån namnet på föreningen har denna kodats med avseende på sammanlagt 18 olika föreningstyper. Vid kodningen har medlemmar i idrottsförening delats upp med utgångspunkt från om de ägnar sig åt lagidrott eller individuell idrott. För medlemmar i idrottsförening kodas även idrottsgren.

Mått på familjesituation och relation till föräldrar

Uppgifter om elevernas familjesituation har hämtats från frågan *Vilka vuxna bor du med hemma?* med svarsalternativen: mamma och pappa (alternativt båda föräldrar), ibland mamma och ibland pappa, bara mamma, bara pappa, mamma och en vuxen till, pappa och en vuxen till, någon annan vuxen samt på gymnasiet bor ensam.

¹¹ Faktoranalys är ett samlingsnamn för dimensionsreducerande statistiska metoder syftande till att åskådliggöra underliggande strukturer i data. Vid statistiska analyser skiljer man mellan konfirmerande och explorativ faktoranalys. Vid konfirmerande, hypotesprövande analys utgår man från en detaljerad, teoretisk modell/hypotes kring strukturen. Vid explorativ faktoranalys finns ingen sådan detaljerad teoretisk modell utan man försöker konstruera en teoretisk modell över strukturen utifrån resultaten från faktoranalysen.

¹² En fylligare beskrivning lämnas i **Blomdahl & Elofsson. Jämställd och jämlik!**

Socioekonomisk bakgrund

Socioekonomisk bakgrund mäts genom boendeform samt tillgång till bil, båt och sommarstuga – ett mått som teoretiskt kan kopplas till Webers definition av klass, vilket i sin tur kopplas till begreppet livschanser (Weber, 1983). Grupperingen kan ses som en hierarki från familjer med små till familjer med stora resurser och ser ut på följande sätt:

Stora resurser:

Bor i villa/radhus + bil + båt + sommarstuga

Ganska stora resurser:

Bor i villa/radhus/insatslägenhet/andelslägenhet
+ har två av sommarstuga, båt och bil

Genomsnittliga resurser:

Övriga t ex bor i hyreslägenhet + har två av sommarstuga, båt och bil

Ganska små resurser:

Bor i hyreslägenhet + har tillgång till ett av sommarstuga, båt och bil

Små resurser:

Bor i hyreslägenhet + har ej sommarstuga, båt eller bil

Detta mått har använts i flera andra studier (Blomdahl, 1990; Elofsson, 1998; Nilsson, 1998; Larsson, 2008; Blomdahl & Elofsson, 2006; Elofsson & Karlsson, 2011). Måttet kan också ses som en parallell till *Family affluence scale*¹³, som använts i internationella studier för att mäta socioekonomisk bakgrund och visat sig vara ett valitt mått (Currie, 2008). En fördel med att använda detta mått i jämförelse med t ex mått som utgår från föräldrars utbildning och sysselsättning är att det interna bortfallet blir mycket begränsat.

Svensk/utländsk bakgrund

Som grund för beskrivningen av svensk/utländsk bakgrund används uppgifter huruvida ungdomarna själva och deras föräldrar är födda i Sverige eller ej (en utförligare beskrivning finns i Blomdahl, Elofsson, 2006, s 33-34). Frågorna har följande formulering:

Är du (din pappa, mamma) född i Sverige? (Nej/Ja)

Med utgångspunkt från svaren på dessa tre frågor grupperas ungdomarna i fyra grupper på följande sätt: Ungdomar med svenskt ursprung, svag utländsk bakgrund (t ex adoptivbarn eller de som har en förälder född utomlands), andra generations invandrare (bägge föräldrar födda utomlands, själv född i Sverige) samt första generations invandrare (själv och bägge föräldrar födda i Sverige).

Undersökningsgrupp

Det aktuella urvalet av kommuner ingår bland dem som genomfört undersökningar inom projektet *Ung livsstil* kan betraktas som ett tillgänglighetsurval. En begränsning är att urvalet innefattar få glesbygdskommuner eller mindre orter, men man skall ha i åtanke att inom de studerade kommunerna finns också områden av glesbygdskarakter och att de ingående kommunerna skiljer sig avsevärt om man ser till fördelningen av familjens socioekonomiska bakgrund och andel invandrarungdomar. I studien ingår alltså högstatuskommuner¹⁴ där mer än hälften av eleverna kommer från familjer med hög eller ganska hög ställning och där man har få elever med utländsk bakgrund. Som motpol till dessa finns kommunområden där många av eleverna kommer från familjer med låg eller ganska låg socioekonomisk ställning

¹³ Skalan utgår från fyra frågor: Om familjen har bil, om man haft semester de senaste 12 månaderna, hur många datorer man har i familjen samt om den svarande har eget sovrum eller ej.

¹⁴ t ex Lidingö och Täby

och många har utländsk bakgrund¹⁵. Det finns också betydande variationer om man ser till andel medlemmar i idrottsförening. Förhoppningsvis ger detta en bredd som kan ge en för Sverige relevant bild.

Urvalet av elever har genomförts som ett slumpmässigt urval där klassen utgör urvalsenshet. Urvalsramen innefattar uppgifter om skola, klassbeteckning och antal elever i klassen. På gymnasiet ingår även uppgifter om program samt antal killar och tjejer i varje klass. På gymnasiet har även eftersträövats att få en fördelning i urvalet mellan studieförberedande¹⁶ samt yrkesförberedande program som stämmer med den som gäller för kommunen i sin helhet. Det externa bortfallet, som innefattar elever vilka var frånvarande vid den aktuella lektionen, varierar något mellan de olika undersökningarna men uppgår i genomsnitt till cirka 10 % på mellanstadiet, 15 % på högstadiet och 20 % på gymnasiet.

I tabell 1 redovisas antalet elever som deltagit i de olika undersökningarna som utgör materialet för rapporten, sammanlagt ingår 77 888 elever.

¹⁵ Som exempel kan man ta gruppen högstadieelever från lågstatusområden som studerats i rapporten ”Ungas livsstil i låg- och högstatus områden”. I rapporten har material hämtats från undersökningar genomförda i åtta kommuner under perioden 2008-2013. Gruppen ungdomar från lågstatusområden innefattar cirka 1500 elever. Ungefär hälften av dessa kommer från familjer med låg eller ganska låg socioekonomisk ställning och nästan 60% har utländsk bakgrund med bägge föräldrarna födda utanför Sverige (första eller andra generationens invandrare). Mer än en femtedel är första generationens invandrare, dvs födda utanför Sverige. För närmare detaljer, se Elofsson m fl, 2014.

¹⁶ Innefattar naturvetenskapliga, samhällsteoretiska, tekniska program samt andra program som ger behörighet till studier på högskola eller universitet.

Tabell 1. Undersökningsgrupp. Antal elever efter kön, stadium och kommun/undersökningsår.

Stad/undersökningsår	Mellanstadiet		Högstadiet		Gymnasiet	
	P	F	P	F	P	F
Farsta, 2004 (Stockholm)	276	256	243	178		
Farsta, 2012 (Stockholm)	369	346	326	307	193	205
Haninge, 2004	334	305	286	299		
Haninge, 2012	301	338	274	241	213	227
Haninge, 2016/17			346	355	361	258
Helsingborg, 2000	374	341	378	354	400	400
Helsingborg, 2003	371	404	422	341	424	407
Helsingborg, 2006	417	427	429	376	423	401
Helsingborg, 2009	385	400	373	362	344	309
Helsingborg, 2012	426	367	334	389	354	409
Helsingborg, 2015	760	684	490	455	407	388
Helsingborg, 2018	620	637	752	694	470	397
Huddinge, 2015	452	401	765	740	744	508
Jönköping, 1994	236	224	352	336	310	268
Jönköping, 1997	210	214	370	343	314	285
Jönköping, 2000	205	225	354	341	273	296
Jönköping, 2003	335	334	579	523	351	328
Jönköping, 2006	358	341	634	609	506	453
Jönköping, 2009	372	354	551	574	551	503
Jönköping, 2012	375	335	542	567	425	453
Jönköping, 2015	438	414	608	589	586	536
Jönköping, 2015	438	414	608	589	586	536
Jönköping, 2018	406	439	597	617	514	620
Lidingö, 2003			246	248		
Lidingö, 2007			306	272	238	238
Lidingö, 2011			301	248	309	244
Lidingö, 2015			323	275	271	167
Linköping, 2013			592	549	692	727
Malmö, 2015			1012	1047		
Norrköping, 2008			610	568	334	328
Stockholm, 2004			1760	1744	723	803
Stockholm, 2014	947	932	1036	1052	615	849
Sävsjö, 2013	68	63	58	49		
Täby, 2013	351	323	290	354	563	527
Vallentuna, 2015			243	257	137	63
Värmdö, 2014			278	272		
Totalt	8824	9518	17668	17114	12631	12133

Statistisk metod

I ett första steg presenteras resultat (andel som angett att olika alternativ är mycket viktiga) uppdelat efter kön och ålder (skolstadium). För att fördjupa bilden studeras därefter skillnaden mellan de som är medlemmar i idrottsförening och övriga. Skillnader mellan killar och tjejer liksom mellan medlemmar och icke-medlemmar testas med χ^2 -test. Vid sidan av presentation av de enskilda alternativen som ingår i frågan redovisas också medelvärden för de tre sammanfattade måtten: investering i idrott, investering i kropp och idrottens egenvärde. I dessa fall testas skillnader med t-test.

Vid analyserna av de ”direkta” effekterna av olika bakgrundsvariabler¹⁷, d v s den påverkan de enskilda variablerna kan ha i sig själva, koncentreras analysen till de tre övergripande dimensionerna. I ett första steg presenteras bivariata samband (d v s utan kontroll för övriga variabler) med familjesituation, familjens socioekonomiska ställning och svensk/utländsk bakgrund separat efter kön, ålder och medlemskap i idrottsförening. I dessa fall testas skillnader mellan olika grupper med χ^2 -test. För att få en bild av de olika bakgrundsvariablernas ”direkta” inverkan (d.v.s. efter kontroll för övriga variabler) görs därefter multipla variansanalyser – i detta fall separat för medlemmar och icke-medlemmar i idrottsförening. I dessa modeller ingår vid sidan av huvudeffekter även samtliga tvåvägs interaktioner och alla tre vägs interaktioner med kön.

I två fall – Helsingborg och Jönköping – finns goda möjligheter att studera hur attityderna har förändrats över tid¹⁸. För att studera om det skett förändringar över tid analyseras materialen i detta fall med linjär regressionsanalys där sambandet med undersökningsår analyseras efter kontroll för familjens socioekonomiska bakgrund samt svensk/utländsk bakgrund. Analyserna görs separat för kön, ålder samt medlem och icke-medlem i idrottsförening.

¹⁷ Med direkta effekter avses den påverkan en speciell variabel har i sig själv, d v s då hänsyn tagits till påverkan från andra variabler.

¹⁸ I Helsingborg har studier gjorts vart tredje år under perioden 2000-2015, i Jönköping under perioden 1994-2018.

Vad är viktigt inom idrotten?

För de tre sammanfattande dimensionerna används följande tre mått (beräknade som medelvärdet av svaren på de enskilda frågorna). Frågorna har kodats enligt följande: Mycket viktigt=4, Ganska viktigt=3, Inte så viktigt=2, Inte alls viktigt=1. Detta innebär att högre värde anger att man anser att den aktuella dimensionen är viktigare.

- Investering i kroppen innefattande hur man värderar att träna, att bygga upp kroppen och att få bra kondition
- Investering i idrott innefattande hur man värderar att vinna, att komma med i bästa laget och att bli bäst
- Idrottens egenvärde innefattande gemenskap, att ha kul och att träffa kompisar

Dessa alternativ har valts därför att de ingår i alla enkäter som eleverna besvarat. Vi sidan av detta presenteras även alternativ (ej med i samtliga enkäter) som utifrån den explorativa faktoranalysen kopplas samman med de tre olika dimensionerna. I tabell 2 presenteras svaren från samtliga barn/ungdomar uppdelat efter kön och stadium. Detta ger alltså en allmän bild av barnens/ungdomarnas syn på idrott (fysisk aktivitet). För de enskilda alternativen redovisas andel som svarat att detta är mycket viktigt.

Tabell 2. Vad är viktigt inom idrott? Medelvärde (m) respektive andel (%) som angett att olika alternativ är mycket viktigt efter kön och stadium.

Medelvärde respektive Mycket viktigt (%)	Mellanstadiet		Högstadiet		Gymnasiet	
	P	F	P	F	P	F
<i>Investering i idrott</i>	2.41	2.12***	2.58	2.24***	2.56	2.16***
Åka på läger/cuper	32	20***	29	20***	20	15***
Att tävla	29	16***	29	14***	29	13***
Elit	24	13***	27	13***	21	12***
Att vinna	21	10**	28	12***	32	13***
Bli bäst	21	11***	27	14***	28	15***
Med i bästa laget	14	8***	16	8***	16	7***
<i>Investering i kroppen</i>	3.61	3.50***	3.45	3.36***	3.36	3.40***
Lära nytt	78	75*	58	55+	48	50**
Träna	73	67***	65	61***	62	63**
Få kondition	71	64***	60	55***	47	54***
Känna flyt	63	58***	48	49**	43	49***
Bygga upp kroppen	61	48***	50	40***	49	44***
Få snygg kropp					40	49***
Påverka	28	23	28	23***	33	34+
<i>Idrottens egenvärde</i>	3.56	3.58**	3.41	3.48***	3.42	3.45***
Må bra	95	98***	78	85***	63	75***
Ha kul	89	91***	82	84***	78	84***
Tränaren är bra	80	79	68	72***	52	60***
Gemenskap	56	61***	43	51***	51	58***
Träffa kompisar	52	49*	47	47	49	44***
<i>Annat</i>						
Röra mig till musik	15	30***	12	35	14	42***

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Resultaten pekar mycket tydligt på att barnen/ungdomar lägger betydligt mindre vikt vid investering i idrott än investering i kropp respektive idrottens egenvärde. Betydelsen av de två senare skiljer sig däremot ganska lite. Detta gäller oberoende av kön och ålder. Idrotten som en aktivitet där man kan satsa på att få en bättre kropp liksom det man direkt får ut när man

idrottar (att ha roligt, uppleva gemenskap etc.) är alltså betydligt mer centralt än idrottens investeringsvärde.

Samtidigt är det viktigt att uppmärksamma att både kön och ålder har en inverkan. Om vi börjar med investering i idrott så är detta mer centralt för killar än för tjejer. Detta framträder också tydligt om man ser till de enskilda påståenden som kan kopplas till detta. Bland killar har detta mindre betydelse på mellanstadiet än på de båda högre stadierna, bland tjejer framträder däremot knappast något tydligt mönster kopplat till ålder.

Både bland killar och bland tjejer minskar den vikt man lägger vid investering i kroppen med ökad ålder mest markant bland killar. Detta leder till att könsskillnaderna blir åldersbundna. På mellan- och högstadiet lägger killar större vikt vid detta (med störst skillnad bland de yngre), medan könsskillnaden blir den motsatta på gymnasiet (även om den är begränsad).

Ser vi slutligen till idrottens egenvärde så lägger tjejer genomgående något högre vikt vid detta men här skall man inte glömma bort att könsskillnaden är ganska begränsad. Mellanstadieelever lägger något högre vikt vid detta än eleverna på de båda övriga stadierna. Sammantaget gäller alltså att mellanstadieelever lägger högre vikt vid investering i kropp och idrottens egenvärde, mindre vikt vid investering i idrotten.

Vilken betydelse har medlemskap i idrottsförening?

Ett centralt syfte är att få en närmare bild av hur de som inte är fysiskt aktiva ser på idrott. Nedan studeras skillnaden mellan de som är med i idrottsförening och övriga uppdelat efter kön och skolstadium. De som inte är med i idrottsförening kan här ses som en god approximation till icke-fysiskt aktiva, även om det finns en begränsad grupp som är fysiskt aktiva utan att tillhöra någon idrottsförening¹⁹. Resultaten presenteras i tabellerna 3.a-c, uppdelade efter de tre skolstadierna. Vi börjar med mellanstadiet.

¹⁹ Se **Blomdahl & Elofsson**. *Hur många motionerar/idrottare och vilka är dom?*; **Blomdahl & Elofsson**. *Jämställd och jämlik!*; **Blomdahl, Elofsson, Bergmark, Lengheden**. *Ung livsstil Malmö*.

Tabell 3.a. Mellanstadiet. Vad är viktigt inom idrott? Andel (%) som angett mycket viktigt respektive medelvärden (m) efter kön samt om man är medlem i idrottsförening (IF) eller ej.

Mycket viktigt (%) respektive m	Killar		Tjejer	
	Ej med IF	Med IF	Ej med IF	Med IF
<i>Investering i idrott</i>	2.28	2.47***	2.12	2.13
Att vinna	17	23***	11	10***
Att tävla	20	33***	12	19***
Med i bästa laget	14	14***	9	6*
Elitsatsa	15	27**	11	14*
Åka på läger/cuper	21	38***	15	24***
Bli bäst	20	22***	13	10
<i>Investering i kroppen</i>	3.44	3.69***	3.41	3.56***
Få kondition	63	74***	62	65***
Bygga upp kroppen	56	64***	47	48**
Träna	56	80***	55	75***
Påverka träningen	27	32**	25	27*
Lära nytt	73	80***	72	78***
Känna flyt	55	66***	56	60***
<i>Idrottens egenvärde</i>	3.47	3.60***	3.53	3.62***
Ha kul	84	91***	88	93***
Gemenskap	50	59***	58	63***
Ha bra tränare	69	84***	71	85***
Må bra	93	96*	96	98*
Träffa kompisar	48	53***	46	51***
<i>Annat</i>				
Röra mig till musik	20	13***	40	23***

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Det första man kan konstatera är att det nästan genomgående finns en klar skillnad mellan de som är med i idrottsförening och de som inte är med. Nästan genomgående gäller att de som är med lägger större vikt vid olika alternativ.

Innan vi går närmare in på de få alternativ som bryter detta mönster så låt oss börja med det mer övergripande mönstret. Ser man till de tre bildade dimensionerna blir skillnaderna mellan de som är med i idrottsförening och övriga genomgående större bland killar än bland tjejer. Bland killar är skillnaden störst för investering i idrott och – om man ser till enskilda alternativ speciellt stora när det gäller att elitsatsa och att tävla. Bland tjejer finns det överhuvudtaget ingen skillnad när det gäller synen på investering i idrott. Störst blir skillnaden mellan de som är med i idrottsförening och de som ej är med när det gäller investering i kroppen. Ser vi till enskilda alternativ blir dock skillnaderna störst för att åka på läger/cuper samt – med motsatt riktning - att röra sig till musik. För två av alla de enskilda alternativen gäller att de som inte är med i idrottsförening lägger större vikt, nämligen att vara med i bästa laget samt att få röra sig till musik.

Frågan är då hur det ser ut på högstadiet.

Tabell 3.b. Högstadiet. Vad är viktigt inom idrott? Andel (%) som angett mycket viktigt respektive medelvärden (m) efter kön samt om man är medlem i idrottsförening (IF) eller ej.

Mycket viktigt (%) respektive m	Killar		Tjejer	
	Ej med IF	Med IF	Ej med IF	Med IF
<i>Investering i idrott</i>	2.37	2.75***	2.14	2.38***
Att vinna	21	34***	10	16***
Att tävla	19	38***	8	21***
Med i bästa laget	12	19***	7	9***
Elitsatsa	15	37***	8	22***
Åka på läger/cuper	18	38***	13	31***
Bli bäst	21	31***	13	16***
<i>Investering i kroppen</i>	3.30	3.58***	3.29	3.47***
Få kondition	52	66***	53	58***
Bygga upp kroppen	44	54***	39	42***
Träna	52	77***	50	76***
Påverka träningen	24	32***	20	26***
Lära nytt	49	65***	49	64***
Känna flyt	42	53***	46	53***
<i>Idrottens egenvärde</i>	3.31	3.58***	3.39	3.60***
Ha kul	75	97***	80	90***
Gemenskap	37	48***	45	60***
Ha bra tränare	56	79***	63	85***
Må bra	72	82***	81	88***
Träffa kompisar	44	50***	43	54***
<i>Annat</i>				
Röra mig till musik	15	9***	43	24***

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Bilden stämmer väl med den som framträder på mellanstadiet – de som inte är med i idrottsförening tycker att olika saker är mindre viktiga med ett undantag – att få röra sig till musik, något som fler bland dessa tycker är mycket viktigt. Ser man till de tre bildade dimensionerna lägger de också genomgående mindre vikt vid dem. Både bland killar och tjejer blir de relativa skillnaderna mellan de som är med i idrottsförening och de som ej är det störst när det gäller investering i idrott, dock större bland killar än bland tjejer. Ser vi till enskilda alternativ finner vi de största relativa skillnaderna för att tävla, elitsatsning och att vara med på läger/cuper. Bland tjejer är också skillnaden stor – fast i motsatt riktning – när det gäller hur viktigt man tycker det är att röra sig till musik,

Hur ser det då ut bland gymnasieeleverna?

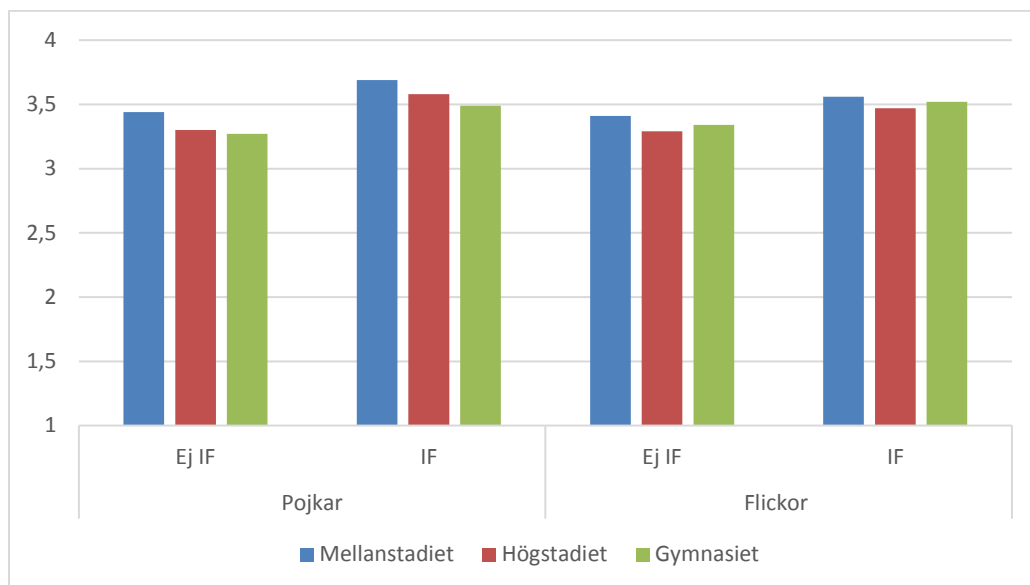
Tabell 3.c. Gymnasiet. Vad är viktigt inom idrott? Andel (%) som angett mycket viktigt respektive medelvärden (m) efter kön samt om man är medlem i idrottsförening (IF) eller ej.

Mycket viktigt (%) respektive m	Killar		Tjejer	
	Ej med IF	Med IF	Ej med IF	Med IF
<i>Investering i idrott</i>	2.39	2.80***	2.08	2.33***
Att vinna	24	43***	11	17***
Att tävla	20	41***	8	22***
Med i bästa laget	12	21***	6	9***
Elitsatsa	15	30***	9	20***
Åka på läger/cuper	15	28***	11	23***
Bli bäst	23	34***	14	16***
<i>Investering i kroppen</i>	3.27	3.49***	3.34	3.52***
Få kondition	43	52***	52	58***
Bygga upp kroppen	46	53***	43	47***
Få snygg kropp	38	41+	50	45
Träna	54	72***	54	81***
Påverka träningen	32	35***	32	36***
Lära nytt	44	55***	46	59***
Känna flyt	39	49***	45	55***
<i>Idrottens egenvärde</i>	3.33	3.55***	3.40	3.57***
Ha kul	74	84***	81	90***
Gemenskap	45	59***	55	66***
Ha bra tränare	44	63***	54	72***
Må bra	59	69***	72	82***
Träffa kompisar	46	53***	42	48***
<i>Annat</i>				
Röra mig till musik	17	10***	49	29***

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Bilden stämmer väl med den som framträder på mellan- och högstadiet. Gymnasieelever som inte är med i idrottsförening lägger i genomsnitt mindre vikt vid såväl investering i kroppen, investering i idrott liksom idrottens egenvärde. Skillnaderna är störst – både bland killar och tjejer – när det gäller investering i idrott. Stora skillnader finner vi också när det gäller att tävla, att elitsatsa, att åka på läger/cuper samt – fast i motsatt riktning – att röra sig till musik. Bland killar blir skillnaderna också stora för att vinna och att vara med i bästa laget. Ser man till de enskilda alternativen tycker fler bland dem som inte är med i idrottsförening att det är viktigt att få röra sig till musik. Vid sidan av detta kan vi bland tjejer notera att minst lika många av de som ej är med i idrottsförening anger att det är mycket viktigt att få en snygg kropp (ett alternativ som inte finns med på de båda övriga stadierna).

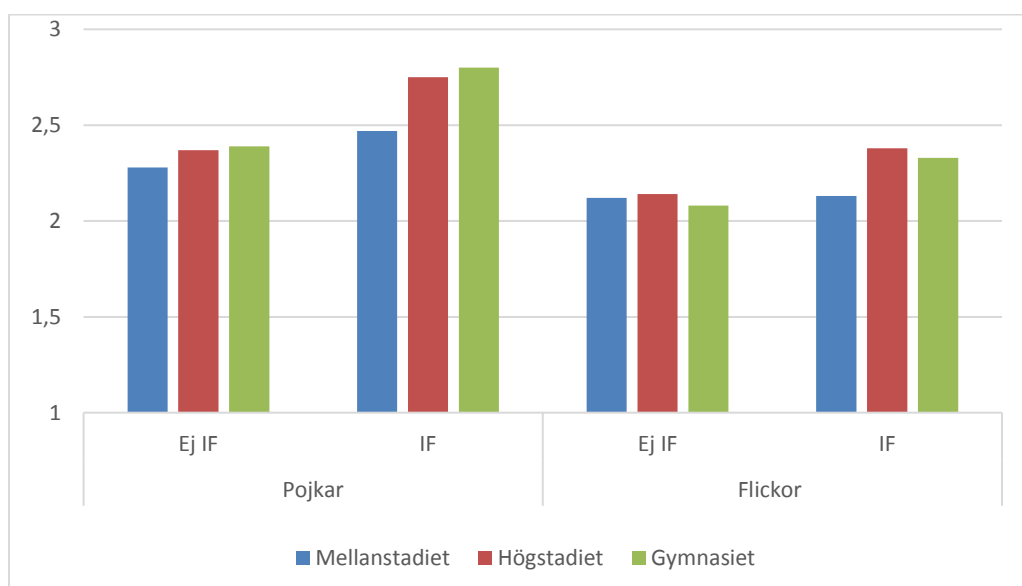
För att få en mer övergripande bild av sambanden med kön och ålder presenteras medelvärden för de tre dimensionerna uppdelat efter om man är medlem i idrottsförening eller ej i figurerna 1 – 3. Vi börjar med synen på investering i kroppen.



Figur 1. Investering – kroppen. Medelvärden efter stadium, kön och medlemskap i idrottsförening (IF).

Ett intressant resultat är att intresset för investering i kroppen bland medlemmar i idrottsförening minskar med ökad ålder. En tänkbar förklaring till detta skulle kunna vara att de som är mest intresserade av just detta lämnar idrotten därför att de tycker att de bättre uppnår detta genom att ägna sig åt aktiviteter utanför idrotten, t ex gym, löpning. Bland de som inte är med i idrottsförening kan man se en nedgång från mellan- till högstadiet för att sedan på gymnasiet stiga till ungefär samma nivå som på mellanstadiet. Oberoende av stadium och om man är med i idrottsförening eller ej prioriteras detta högre av killar än av tjejer.

Hur är det då när det gäller investering i idrott?

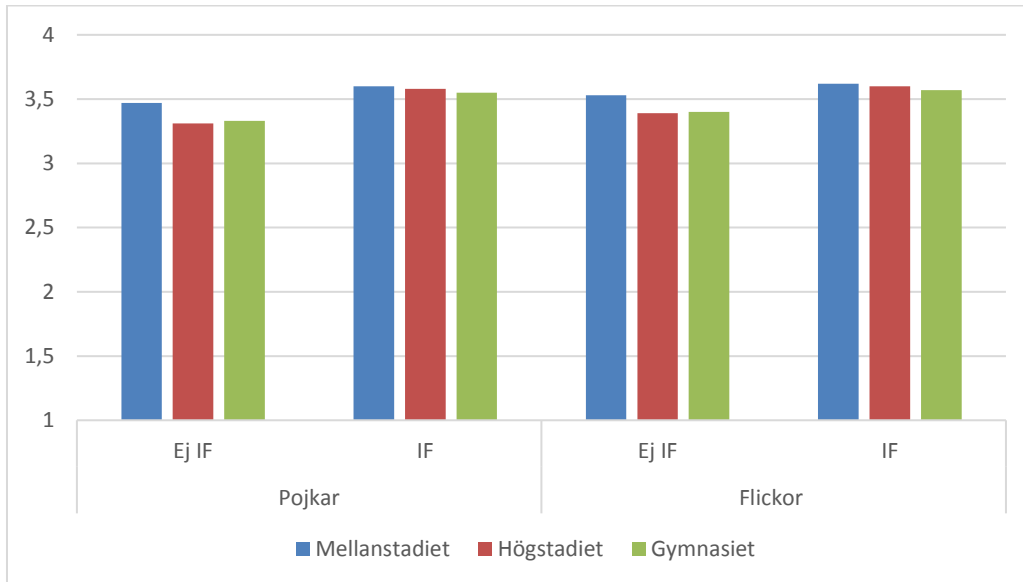


Figur 2. Investering – idrott. Medelvärden efter stadium, kön och medlemskap i idrottsförening (IF).

Det första att uppmärksamma är den höga prioritering av investering i idrott som finns bland killar som är med i idrottsförening. Denna prioritering ökar också med ökad ålder. Tjejer som är med i idrottsförening prioriterar detta klart lägre men även här ökar prioriteringen från

mellanstadiet till högstadiet och gymnasiet. De som inte är med i idrottsförening prioriterar detta lägre med ett undantag. Bland mellanstadietjejer finns ingen skillnad. Bland killar ökar prioriteringen av idrott något med ökad ålder även bland de som inte är med i idrottsförening, dock inte alls i samma grad som för de som är med i idrottsförening. Bland tjejer som inte är med i idrottsförening sjunker däremot prioriteringen något.

Frågan är då hur det ser ut när det gäller synen på idrottens egenvärde.



Figur 3. Idrottens egenvärde. Medelvärden efter stadium, kön och medlemskap i idrottsförening (IF).

Att de som är med i idrottsförening lägger större vikt vid idrottens egenvärde är knappast förvånande, för många av dem är det kanske ett viktigt skäl att vara med. Någon större förändring tycks inte ske med ökad ålder. Bland dem som inte är med i idrottsförening finns däremot en tydlig könsskillnad, tjejer prioriterar detta mer. Högst är prioriteringen bland dessa på mellanstadiet – här blir skillnaden mot medlemmar i idrottsförening också minst.

Vilken betydelse har andra bakgrundsfaktorer?

Ovan har vi analyserat hur synen på idrott/fysisk aktivitet varierar beroende på kön, ålder och om man (vid undersökningstillfället) är med i idrottsförening eller ej. Syftet med det här avsnittet är att gå närmare in på hur andra bakgrundsfaktorer – familjesituation, socio-ekonomisk respektive svensk/utländsk bakgrund - kan tänkas inverka. För att materialet skall bli överblickbart koncentreras analysen till de tre dimensioner som bildats. Vi börjar med att se vilka totala samband som finns (dvs utan kontroll för de andra bakgrundsvariablerna). Resultaten presenteras uppdelat efter kön, skolstadium och om man är med i idrottsförening eller ej. Det är ju rimligt att tänka sig att sambanden kan skilja sig beroende på kön och ålder. Resultaten ovan har ju redan visat att det finns mycket genomgående skillnader beroende på om man är med i idrottsförening eller ej. Samtidigt finns det ett speciellt intresse att få en bild av vilka attityder icke fysiskt aktiva (approximativt de som inte är med i idrottsförening) har.

Efter dessa presentationer redovisas resultat från multipla variansanalyser, dels för att få en bild av vilken direkt inverkan dessa olika variabler har (d v s efter kontroll för övriga variabler), men även för att undersöka om de har en samverkande effekt. Detta senare studeras genom att i förklaringsmodellen föra in tvåvägs (samtliga) samt trevägs interaktioner med kön. Skälet till att den senare delen också tas med är att vi vill få en extra fördjupad bild av könsskillnader. Det är väl känt att kön har en stor inverkan när det gäller både medlemskap i idrottsförening och fysisk aktivitet mer allmänt. Dessutom är ju idrottsförening tydligt könssegregerad. Det finns också flera studier som pekar mot att killar och tjejer har olika syn på idrott och motion²⁰.

Innan vi går närmare in på dessa resultat kan det dock vara intressant att se närmare på hur attityderna enligt de tre dimensionerna kopplas samman med varandra. I tabell B.1 redovisas en fullständig presentation av hur dessa korrelationer ser ut utifrån olika kombinationer av kön, ålder och medlemskap i idrottsförening. I tabell 4 nedan presenteras de korrelationer som framstår som mest intressanta. I tabellen presenteras Pearson's korrelationer mellan de tre dimensionerna bland samtliga totalt samt uppdelat mellan de som är med i idrottsförening och de som ej är med. För att få en bild av köns- och åldersskillnader presenteras också uppgifter uppdelat efter kön bland samtliga svarande och uppdelat efter skolstadierna.

²⁰ T ex **Elofsson & Florå**. *Vad söker ungdomar inom idrotten, En studie av högstadiel elever i Kalmar*.

Tabell 4. Korrelation mellan olika dimensioner, totalt samt uppdelat efter kön, medlemskap i idrottsförening (IF) samt stadium.

Stadium	Kön	IF	Investering i kroppen mot		Investering i idrott mot Idrottens egenvärde
			Investering idrott	Idrottens egenvärde	
Samtliga			0.29***	0.25***	0.14***
Samtliga		Nej	0.25***	0.25***	0.17***
		Ja	0.27***	0.18***	0.05
Samtliga	P		0.31***	0.30***	0.16***
	F		0.23***	0.19***	0.15***
M	P		0.27***	0.28***	0.05
	F		0.20***	0.23***	0.03
H	P		0.36***	0.32***	0.17***
	F		0.29***	0.23***	0.16***
G	P		0.33***	0.28***	0.26***
	F		0.21***	0.09***	0.24***

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Det första som kan noteras är att det i inget fall förekommer några negativa korrelationer. Det är t.ex. inte så att värderingen av idrottens egenvärde ställs i motsats till investering i idrotten. I vissa fall är sambanden svaga, men inga är negativa. I princip gäller alltså att man genomgående ställer sig positiv eller alternativt negativ till alla tre aspekterna på idrott/motion. Genomgående kan man dock notera att sambanden mellan investering i idrott och idrottens egenvärde är svagare. Även om det alltså inte finns en direkt motsättning mellan dessa två perspektiv är sambanden svagare, idrottens egenvärde friställs till stora delar från investering i idrott. Investering i kroppen kopplas alltså närmare till idrottens egenvärde än vad investering i idrott görs.

Ser man till skillnaden mellan de som är med i idrottsförening och övriga finns en tydlig skillnad när det gäller sambandet mellan investering i idrott och idrottens egenvärde. Bland medlemmar är detta samband svagt medan det finns ett tydligt positivt samband bland de som inte är medlemmar. Detta är intressant. Medlemmar i idrottsförening kopplar inte samman idrottens egenvärde med investering i idrott, något som icke-medlemmar däremot gör.

Ett annat genomgående mönster är att sambanden är något högre bland killar än bland tjejer utom när det gäller sambanden mellan investering i kroppen och idrottens egenvärde. I de flesta fall är sambanden likartade i de olika åldersgrupperna men det finns ett undantag. På mellanstadiet finns inget samband mellan investering i idrott och idrottens egenvärde. I övriga fall finns ett klart positivt samband.

Investering i kroppen

Investering i kroppen handlar om hur viktigt barn/ungdomar tycker att idrott/motion är för att få kondition, bygga upp kroppen m.m., något som kan tänkas passa in i dagens "sundhetsideal". Ser vi till de tidigare presenterade resultaten kan vi konstatera att killar lägger högre vikt vid detta än tjejer liksom att det prioriteras högre av de som är med i idrottsförening än av de som inte är med. Bland medlemmar i idrottsförening minskar prioriteringen med ökad ålder medan bilden inte är lika entydig bland icke-medlemmar. I detta senare sker en nedgång från mellanstadiet till högstadiet men sedan en uppgång på gymnasiet till ungefär samma nivå som på mellanstadiet.

Frågan är om det också finns samband med andra bakgrundsvariabler. Vi börjar med att se på familjesituation. I tabellen familjekonstellation där värdena är speciellt höga med grönt, då de är speciellt låga med gult.

Tabell 5. Investering i kroppen. Medelvärden (m) efter skolstadium, kön och familjesituation (#).

Stadium	Kön	Med IF	Familjesituation							Sign. nivå
			Båda	Ensam mamma	Ensam pappa	Växelvis	Mamma annan vuxen	Pappa annan vuxen	Ensam	
M	P	Nej	2.44	2.41	2.69	2.43	2.29	2.45		
		Ja	2.69	2.65	2.60	2.69	2.75	2.63		
M	F	Nej	2.42	2.34	2.60	2.39	2.51	2.42		*
		Ja	2.57	2.57	2.42	2.57	2.57	2.48		
H	P	Nej	2.31	2.30	2.38	2.26	2.23	2.27		*
		Ja	2.58	2.60	2.52	2.52	2.60	2.63		
H	F	Nej	2.30	2.22	2.22	2.27	2.24	2.32		***
		Ja	2.47	2.47	2.65	2.47	2.43	2.53		+
G	P	Nej	2.32	2.29	2.29	2.16	2.25	2.26	2.31	**
		Ja	2.48	2.50	2.53	2.46	2.52	2.54	2.69	
G	F	Nej	2.36	2.35	2.27	2.36	2.33	2.15	2.37	*
		Ja	2.52	2.51	2.35	2.57	2.60	2.60	2.66	**

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. # Grönt markerar avvikande höga värden, gult avvikande låga.

Även om det framträder signifikanta samband i ungefär hälften av fallen kan man knappast säga att det framträder något riktigt tydligt samband. (Här skall vi dock notera att även ganska begränsade skillnader i realiteten kan leda till signifikanta utfall därför att undersökningsmaterialet är så stort). Den grupp som möjligen avviker är liten – de som bor med en ensamstående pappa – och resultaten är till viss del motsägande. Slutsatsen blir att kopplingen till familjesituation är svag när det gäller hur man ställer sig till investering i kroppen.

Frågan är om det finns en koppling till socioekonomisk bakgrund.

Tabell 6. Investering i kroppen. Medelvärden (m) efter skolstadium, kön och socioekonomisk bakgrund (#).

Stadium	Kön	Med IF	Socioekonomisk bakgrund					Sign. nivå
			Hög	Ganska hög	Medel	Ganska låg	Låg	
M	P	Nej	2.50	2.40	2.41	2.51	2.41	*
		Ja	2.70	2.67	2.69	2.72	2.64	
M	F	Nej	2.44	2.38	2.41	2.42	2.41	
		Ja	2.61	2.56	2.56	2.54	2.55	
H	P	Nej	2.29	2.29	2.28	2.32	2.31	
		Ja	2.62	2.55	2.57	2.64	2.66	***
H	F	Nej	2.35	2.30	2.27	2.27	2.25	
		Ja	2.51	2.46	2.48	2.51	2.43	
G	P	Nej	2.20	2.22	2.26	2.30	2.64	
		Ja	2.45	2.48	2.48	2.51	2.73	**
G	F	Nej	2.38	2.36	2.32	2.35	2.40	+
		Ja	2.61	2.52	2.52	2.55	2.62	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. # Grönt markerar avvikande höga värden, gult avvikande låga.

Här får vi ännu färre signifikanta samband. Bland de äldre killarna på gymnasiet finns dock en klar indikation på att lägre socioekonomiska bakgrund leder till att man lägger större vikt vid betydelsen av idrott/motion som investering i kroppen. Samma mönster finns också bland killar som är med i idrottsförening på högstadiet och mellanstadiet. I de flesta fall tycks det också vara ungdomar från den lägsta gruppen som skiljer ut sig från de övriga. Detta leder direkt till tanken att bakom dessa samband kan dölja sig en skillnad mellan de som har

utländsk bakgrund och de som har svensk bakgrund (de förra är ju överrepresenterade i denna grupp).

Hur ser det då ut när det gäller samband med svensk/utländsk bakgrund?

Tabell 7. Investering i kroppen. Medelvärden (m) efter skolstadium, kön och svensk/utländsk bakgrund (#).

Stadium	Kön	Med IF	Svensk/utländsk bakgrund				Sign. nivå
			Svenskt ursprung	Svag	Andra generationen	Första generationen	
M	P	Nej	2.37	2.42	2.54	2.55	***
		Ja	2.67	2.67	2.77	2.74	***
M	F	Nej	2.37	2.39	2.46	2.47	**
		Ja	2.54	2.56	2.69	2.60	***
H	P	Nej	2.24	2.21	2.43	2.41	***
		Ja	2.55	2.57	2.65	2.65	***
H	F	Nej	2.28	2.25	2.27	2.33	*
		Ja	2.44	2.49	2.52	2.53	*
G	P	Nej	2.22	2.26	2.36	2.47	***
		Ja	2.44	2.48	2.58	2.69	***
G	F	Nej	2.33	2.33	2.37	2.39	+
		Ja	2.52	2.54	2.63	2.60	+

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. . # Grönt markerar avvikande höga värden, gult avvikande låga.

Här framträder betydligt fler samband. Ett mycket genomgående mönster är att de som har tydlig utländsk bakgrund (andra och första generationens invandrare) – oberoende av kön, ålder och om man är med i idrottsförening eller ej – i genomsnitt tycker att idrott/motion är viktigare för investering i kroppen. Undantaget är gymnasietjejer men även i detta fall finns tendens till samband (p<0.10). Mycket talar alltså för att svensk/utländsk bakgrund är den mest centrala av de tre variabler som studeras.

Innan diskussionen fördjupas är det dock viktigt att se närmare på de direkta sambanden. Resultaten från de multipla variansanalyserna – förklaringsgrad (R^2) och förekomst av signifikanta samband – redovisas i tabell B.2 i bilagan. I tabell 8 sammanfattas signifikanta samband som framträder i de multipla variansanalyserna. Resultaten diskuteras separat för medlemmar och icke-medlemmar i idrottsförening med utgångspunkt från att det handlar om två olika perspektiv.

Tabell 8. Investering i kroppen. Direkta samband med olika bakgrundsvariabler. Förekomst av signifikanta samband.

Signifikanta samband	Medlem i idrottsförening	
	Nej	Ja
<i>Huvudsamband</i>	Skolstadium Familjesituation Svensk/utländsk bakgrund	Kön Skolstadium Svensk/utländsk bakgrund
<i>Tvåvägs interaktioner med kön</i>	Kön*Stadium Stadium* Svensk/utländsk bakgrund	Kön*Stadium Kön*Familjesituation Stadium*Socioekonomisk grupp Stadium* Svensk/utländsk bakgrund
<i>Tre vägs interaktioner med kön</i>	*Stadium*Familjesituation	*Familjesituation* Svensk/utländsk bakgrund

Låt oss börja med att se på sambanden bland de som är med i idrottsförening. I detta fall framträder direkta samband med kön, ålder och svensk/utländsk bakgrund. Resultaten som presenterats ovan visar följande värdering av investering i kroppen:

1. Tjejer värderar detta lägre
2. Vikten man lägger vid detta minskar med ökad ålder
3. Ungdomar med utländsk bakgrund lägger högre vikt vid detta.

Samtidigt måste vi notera att det finns flera signifikanta interaktionseffekter, vilket gör att dessa mönster inte är helt renodlade. Ser man till kön finns koppling till familjesituation och ålder. Skillnader mellan åldersgrupper varierar beroende på kön, socioekonomisk bakgrund och svensk/utländsk bakgrund. Slutligen finns tecken på att skillnaden mellan barn/ungdomar med svenskt och utländsk bakgrund varierar beroende på ålder och familjesituation.

Bland icke-medlemmar framträder direkta samband med ålder, familjesituation och svensk/utländsk bakgrund. De generella könsskillnaderna är mer begränsade men vi bör observera att det här finns en koppling till ålder. En analys av resultaten från tabellerna 3.a-c visar att åsikterna kring investering i kroppen bland tjejer är likartade oberoende av ålder. Bland killar stiger däremot värderingen av detta från mellanstadiet till högstadiet för att sedan ligga på samma nivå på gymnasiet. Sammantaget leder detta till att könsskillnaderna ökar med ökad ålder.

1. Lägre värdering av investering i kroppen bland tjejer än bland killar. Könsskillnad ökar med ökad ålder.
2. Direkt inverkan av familjesituation som dock är svår att tydliggöra kanske därför att skillnaderna varierar beroende på social bakgrund i övrigt.
3. Även bland icke-medlemmar lägger barn/ungdomar med utländsk bakgrund större vikt vid investering i kroppen.

Investering i idrott

I de tidigare analyserna har vi kunnat konstatera att det finns mycket tydliga skillnader både mellan kön och mellan dem som är med i idrottsförening och de som inte är det. Killar lägger större vikt vid detta än tjejer. Oberoende av kön är det viktigare för de som är med i idrottsförening än för dem som inte är med. Ser man till ålder tycks det allmänt ske en nedgång under högstadiet men med ett viktigt undantag. Bland killar som är med i idrottsförening minskar den vikt man lägger vid detta mer systematiskt med ökad ålder.

Frågan är då hur andra bakgrundsfaktorer kopplas till vilken inställning man har. Vi börjar med att se på kopplingen till familjesituation.

Tabell 9. Investering i idrott. Medelvärden (m) efter skolstadium, kön och familjesituation (#).

Stadium	Kön	Med IF	Familjesituation						Sign. nivå
			Båda	Ensam mamma	Ensam pappa	Växelvis	Mamma Ann vux	Pappa Ann vux	
M	P	Nej	1.29	1.38	1.32	1.22	1.21	1.13	+
		Ja	1.47	1.58	1.60	1.47	1.68	1.39	
M	F	Nej	1.13	1.20	1.32	0.97	1.18	1.10	***
		Ja	1.12	1.36	1.02	1.09	1.33	1.03	
H	P	Nej	1.39	1.45	1.50	1.25	1.25	1.30	***
		Ja	1.76	1.84	1.69	1.68	1.77	1.54	
H	F	Nej	1.15	1.14	1.20	1.08	1.14	1.06	+
		Ja	1.37	1.49	1.61	1.38	1.44	1.30	
G	P	Nej	1.42	1.42	1.40	1.26	1.32	1.30	**
		Ja	1.81	1.76	1.84	1.81	1.88	1.61	
G	F	Nej	1.08	1.16	1.07	0.99	1.07	0.89	**
		Ja	1.31	1.39	1.39	1.44	1.23	1.31	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. . # Grönt markerar avvikande höga värden, gult avvikande låga.

Även om det framträder flera signifikanta samband är det även här svårt att se något mer framträdande mönster. En förklaring kan vara att det stora materialet gör att avvikelser i relativt sett små grupper kan slå igenom. Slutsatsen får därför bli att det troligen inte finns några tydliga skillnader när det gäller synen på investering i idrott beroende på familjesituation.

Hur ser det då ut när det gäller socioekonomisk bakgrund?

Tabell 10. Investering i idrott. Medelvärden (m) efter skolstadium, kön och socioekonomisk bakgrund (#).

Stadium	Kön	Med IF	Socioekonomisk bakgrund				Sign. nivå	
			Hög	Ganska hög	Medel	Ganska låg		Låg
M	P	Nej	1.03	1.12	1.26	1.40	1.64	***
		Ja	1.58	1.41	1.48	1.57	1.58	
M	F	Nej	0.96	1.02	1.08	1.27	1.23	***
		Ja	1.14	1.09	1.13	1.22	1.32	
H	P	Nej	1.42	1.32	1.34	1.46	1.53	***
		Ja	1.78	1.72	1.74	1.78	1.90	
H	F	Nej	1.11	1.08	1.12	1.21	1.19	***
		Ja	1.49	1.34	1.35	1.47	1.55	
G	P	Nej	1.45	1.38	1.36	1.42	1.57	*
		Ja	1.88	1.76	1.78	1.86	2.20	
G	F	Nej	1.02	0.98	1.08	1.22	1.28	***
		Ja	1.41	1.34	1.31	1.32	1.08	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. . # Grönt markerar avvikande höga värden, gult avvikande låga.

Här blir mönstret tydligare – genomgående finns indikationer på att barn/ungdomar från familjer med lägre socioekonomisk bakgrund (speciellt de som kommer från familjer med lägst ställning) tycker att det är viktigare med investering i idrott kopplat till idrott/motion. Nu skall vi observera – innan vi drar alltför långtgående slutsatser att bakom detta kan – i mer eller mindre utsträckning – dölja sig skillnader kopplade till svensk/utländsk bakgrund.

Tabell 11. Investering i idrott. Medelvärden (m) efter skolstadium, kön och svensk/utländsk bakgrund (#).

Stadium	Kön	Med IF	Svensk/utländsk bakgrund				Sign. nivå
			Svenskt ursprung	Svag	Andra generationen	Första generationen	
M	P	Nej	1.09	1.23	1.52	1.71	***
		Ja	1.42	1.45	1.67	1.68	***
M	F	Nej	0.95	1.06	1.30	1.46	***
		Ja	1.05	1.21	1.41	1.47	***
H	P	Nej	1.24	1.38	1.57	1.65	***
		Ja	1.68	1.64	1.94	2.01	***
H	F	Nej	1.01	1.08	1.23	1.44	***
		Ja	1.32	1.43	1.57	1.54	***
G	P	Nej	1.29	1.34	1.54	1.79	***
		Ja	1.75	1.85	1.94	2.02	***
G	F	Nej	0.96	1.05	1.28	1.46	***
		Ja	1.31	1.40	1.47	1.49	*

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. . # Grönt markerar avvikande höga värden, gult avvikande låga.

Även i detta fall framträder ett klart och tydligt mönster – ungdomar med klar utländsk bakgrund tycker att det är viktigare med investering i idrott, ofta mest bland första generationens invandrare. Detta tycks gälla oberoende av kön, ålder och oberoende av om man är med i idrottsförening eller ej.

Hur ser det då ut om man ser till de direkta sambanden, d v s efter kontroll för andra bakgrundsvariabler? Liksom tidigare kommenteras resultaten separat för medlemmar i idrottsförening och icke-medlemmar.

Tabell 12. Investering i idrott. Direkta samband med olika bakgrundsvariabler. Förekomst av signifikanta samband.

Signifikanta samband	Medlem i idrottsförening	
	Nej	Ja
<i>Huvudsamband</i>	Kön Svensk/utländsk bakgrund	Kön Stadium Socioekonomisk grupp Svensk/utländsk bakgrund
<i>Tvåvägs interaktioner med kön</i>	Kön*Stadium Kön*Socioekonomisk grupp Familj* Socioekonomisk grupp Familj* Svensk/utländsk bakgrund	Familj*Svensk/utländsk bakgrund
<i>Tre vägs interaktioner med kön</i>	*Familj*Svensk/utländsk bakgrund	

Bland medlemmar i idrottsförening framträder relativt entydiga direkta kopplingar till kön, ålder, socioekonomisk bakgrund och svensk/utländsk bakgrund.

1. Investering i idrott värderas högre av killar.
2. Bland killar som är med i idrottsförening värderas detta högre i högstadiet och gymnasiet än i mellanstadiet. Bland tjejer högre i högstadiet än i mellanstadiet och gymnasiet, i samtliga fall dock lägre än bland killar.
3. Investering i idrott prioriteras högre av barn/ungdomar som har lägre socioekonomisk bakgrund. Speciellt framträdande är detta bland killar.
4. Ungdomar med utländsk bakgrund (både andra och första generationen) lägger högre vikt vid detta.

Bland de som inte är med i idrottsförening framträder övergripande direkta effekter för kön och svensk/utländsk bakgrund. Samtidigt finns det dock även interaktionseffekter som pekar mot att skillnaderna/olikheterna kan variera. Könsskillnaderna tycks variera beroende på ålder och socioekonomisk bakgrund, sambandet med svensk/utländsk bakgrund varierar beroende på familjesituation.

Idrottens egenvärde

Denna dimension kan sägas handla om vilket utbyte barn/ungdomar mer direkt kan få ut av idrott/motion utan koppling till investering i framtida mål. Självklart kan en hög värdering av detta kopplas samman med en hög värdering av investeringar i kroppen och/eller i idrott men detta är inte säkert. De tidigare redovisade korrelationerna mellan de tre måtten visade att det fanns en ganska hög korrelation mellan värderingen av idrottens egenvärde och investering i kroppen däremot lite svagare (ibland obefintliga) med investering i idrott. Det finns alltså ingen direkt motsättning mellan hur man ser på idrottens egenvärde och investering i framtida mål.

De tidigare resultaten visar att det finns en klar skillnad mellan de som är med i idrottsförening och de som inte är det, medlemmar i idrottsförening lägger mycket större vikt vid detta. Mer överraskande är det kanske att skillnaden mellan tjejer och killar är så liten. Någon större förändring tycks inte ske med ökad ålder. Bland dem som inte är med i idrottsförening finns däremot en tydlig könsskillnad, tjejer prioriterar idrottens egenvärde högre. Högst är prioriteringen bland dessa på mellanstadiet – här blir skillnaden mot medlemmar i idrottsförening också minst.

Frågan är om det finns någon koppling mellan familjesituation och den betydelse man lägger vid idrottens egenvärde?

Tabell 13. Idrottens egenvärde. Medelvärden (m) efter skolstadium, kön och familjesituation (#).

Stadium	Kön	Med IF	Familjesituation							Sign. nivå
			Båda	Ensam mamma	Ensam pappa	Växelvis	Mamma Ann vux	Pappa Ann vux	Ensam	
M	P	Nej	2.47	2.46	2.54	2.51	2.32	2.51		+
		Ja	2.60	2.57	2.53	2.62	2.61	2.60		
M	F	Nej	2.52	2.50	2.69	2.56	2.55	2.64		**
		Ja	2.62	2.54	2.60	2.61	2.52	2.65		+
H	P	Nej	2.30	2.32	2.52	2.26	2.29	2.48		***
		Ja	2.51	2.48	2.48	2.47	2.42	2.62		***
H	F	Nej	2.39	2.35	2.39	2.37	2.34	2.55		***
		Ja	2.60	2.57	2.57	2.59	2.52	2.67		**
G	P	Nej	2.35	2.29	2.31	2.28	2.35	2.42	2.28	+
		Ja	2.55	2.53	2.62	2.53	2.50	2.53		
G	F	Nej	2.41	2.39	2.42	2.35	2.37	2.38	2.44	
		Ja	2.59	2.48	2.51	2.53	2.54	2.54		

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. . # Grönt markerar avvikande höga värden, gult avvikande låga.

Liksom i övriga fall framträder flera signifikanta samband men det är svårt att se något tydligare mönster bland de skillnader som framträder. Det är därför svårt att tro att frågan kring hur man värderar idrottens egenvärde i någon större utsträckning skulle kopplas till barnens/ungdomarnas familjesituation.

Hur ser då sambandet ut med familjens socioekonomiska ställning?

Tabell 14. Idrottens egenvärde. Medelvärden (m) efter skolstadium, kön och socioekonomisk bakgrund (#).

Stadium	Kön	Med IF	Socioekonomisk bakgrund					Sign. nivå
			Hög	Ganska hög	Medel	Ganska låg	Låg	
M	P	Nej	2.55	2.52	2.46	2.45	2.45	***
		Ja	2.62	2.62	2.59	2.57	2.37	
M	F	Nej	2.57	2.58	2.54	2.47	2.51	**
		Ja	2.68	2.63	2.63	2.51	2.47	***
H	P	Nej	2.33	2.29	2.32	2.31	2.30	
		Ja	2.53	2.50	2.51	2.49	2.35	
H	F	Nej	2.41	2.44	2.41	2.31	2.33	***
		Ja	2.65	2.61	2.61	2.51	2.51	***
G	P	Nej	2.18	2.30	2.36	2.37	2.37	***
		Ja	2.55	2.51	2.57	2.58	2.66	*
G	F	Nej	2.32	2.35	2.42	2.48	2.40	***
		Ja	2.55	2.55	2.61	2.57	2.56	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. . # Grönt markerar avvikande höga värden, gult avvikande låga.

De signifikanta samband som framträder pekar mot att betydelsen av idrottens egenvärde är högre bland barn/ungdomar som kommer från familjer med högre socioekonomisk ställning, lägre bland dem som kommer från familjer med lägre ställning. (I många fall pekar även de icke-signifikanta sambanden i samma riktning). När det gäller de senare kan man peka på att vi fann att denna grupp lade större vikt vid investering i idrott. Detta kan peka mot att betoningen av idrottens egenvärde i viss utsträckning står i motsättning mot investering i idrott, något som knappast kan ses som helt förvånande. Hur blir det då om vi ser till svensk/utländsk bakgrund?

Tabell 15. Idrottens egenvärde. Medelvärden (m) efter skolstadium, kön och svensk/utländsk bakgrund (#).

Stadium	Kön	Med IF	Svensk/utländsk bakgrund				Sign. nivå
			Svenskt ursprung	Svag	Andra generationen	Första generationen	
M	P	Nej	2.49	2.48	2.43	2.46	***
		Ja	2.63	2.60	2.52	2.48	
M	F	Nej	2.58	2.56	2.46	2.47	***
		Ja	2.65	2.60	2.51	2.45	***
H	P	Nej	2.33	2.28	2.30	2.29	***
		Ja	2.54	2.47	2.45	2.36	
H	F	Nej	2.45	2.42	2.30	2.31	***
		Ja	2.63	2.58	2.47	2.50	***
G	P	Nej	2.30	2.36	2.31	2.46	***
		Ja	2.54	2.52	2.52	2.55	
G	F	Nej	2.39	2.37	2.42	2.47	+
		Ja	2.58	2.56	2.54	2.49	

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001. . # Grönt markerar avvikande höga värden, gult avvikande låga.

Liksom i övriga fall framträder ofta – men i långt ifrån i alla – tydliga skillnader mellan de som svensk bakgrund och de som har en klar utländsk bakgrund (andra eller första generationens invandrare). Tydligast framträder dessa skillnader – ungdomar med utländsk bakgrund lägger mindre vikt vid idrottens egenvärde – bland tjejer på mellan- och högstadiet. Bland killar på dessa båda stadier tycks dessa skillnader endast gälla för dem som är med i idrottsförening, bland de som inte är med blir skillnaderna små. På gymnasiet finns inga skillnader bland dem som är med i idrottsförening – oberoende av om de har svensk eller utländsk bakgrund – medan bland dem som inte är med i idrottsförening – både bland killar och tjejer – tycks första generationens invandrare lägga något större vikt vid idrottens egenvärde.

Frågan är då vilka direkta samband som finns. Resultaten från den multipla variansanalysen sammanfattas i tabell 16. Liksom tidigare kommenteras resultaten separat för medlemmar och icke-medlemmar i idrottsförening.

Tabell 16. Idrottens egenvärde. Direkta samband med olika bakgrundsvariabler. Förekomst av signifikanta samband.

Signifikanta samband	Medlem i idrottsförening	
	Nej	Ja
Huvudsamband	Stadium Familj	Stadium Socioekonomisk grupp
Tvåvägs interaktioner	Kön*Stadium Kön*Familj Stadium*Familj Stadium*Socioekonomisk grupp Stadium*Svensk/utländskbakgrund	Stadium*Familj Stadium*Socioekonomisk grupp Familj*Socioekonomisk grupp Socek. grupp*Svensk/utländsk bakgrund
Tre vägs interaktioner med kön	*Stadium*Familj *Socek. grupp*Svensk/utländsk bakgrund	

Bland medlemmar i idrottsförening kopplas värderingen av idrottens egenvärde främst till ålder och socioekonomisk bakgrund. Kön, familjesituation och svensk/utländsk bakgrund har svagare inverkan men det finns indikationer på att familj indirekt kan inverka (signifikanta interaktioner). Det finns också en klar indikation på att inverkan av socioekonomisk bakgrund kan variera med ålder.

1. Högre värdering av idrottens egenvärde i mellanstadiet än i högstadiet och gymnasiet.
2. På mellan- och högstadiet lägger barn/ungdomar från familjer med lägre socioekonomisk ställning (bland idrottsförening de med lägst socioekonomisk bakgrund, bland tjejer de två lägsta) lägre vikt vid detta. Detta gäller dock ej i gymnasiet, bland killar värderas detta t o m högst i denna grupp.

Bland icke-medlemmar kopplas attityderna främst till ålder och familjesituation. De signifikanta interaktionseffekterna pekar dock mot att skillnaderna kan variera beroende på social bakgrund i övrigt och då inte minst kön.

1. Högre värdering av idrottens egenvärde i mellanstadiet än i högstadiet och gymnasiet.
2. Bland tjejer tydliga tecken på att de som kommer från högre socioekonomiska grupper lägger större vikt vid detta. Bland killar är däremot sambandet svagt.

Har attityder förändrats över tid?

Då materialet innefattar sex undersökningar som genomförts vart tredje år i Helsingborg under perioden 2000-2018 finns möjligheter att studera om attityderna förändrats mer systematiskt över en längre period. Vid sidan av detta kan även förändringar över tid studeras i material från Jönköping, där sammanlagt åtta upprepade studier (vart tredje år) genomförts under perioden 1994-2018. I dessa material analyseras för de tre bildade dimensionerna om det skett systematiska förändringar över åren – efter kontroll för socioekonomisk bakgrund och svensk/utländsk bakgrund – med linjär regression²¹. För att specifikt undersöka om det skett förändringar inom eller utanför idrotten görs analyserna separat för medlemmar och icke-medlemmar i idrottsförening. I tabellerna nedan sammanfattas resultaten för Helsingborg respektive Jönköping.

Tabell 14. Helsingborg. Förändringar i den vikt som läggs vid investering i kropp, investering i idrott och idrottens egenvärde under perioden 2000-2018. Sammanställningar av signifikanta samband (#).

	Stadie	Killar Idrottsförening		Tjejer Idrottsförening	
		Nej	Ja	Nej	Ja
Investering kropp	M	Ökad	(Ökad) Ökad	Ökad	Minskad Ökad Ökad
	H				
	G				
Investering idrott	M		Ökad Ökad Ökad		Ökad Ökad
	H				
	G				
Idrottens egenvärde	M	Minskad	Ökad	Ökad Minskad Minskad	Ökad Ökad Ökad
	H				
	G				

Parentes anger att det finns tendens ($p < 0.10$) till samband.

Tabell 15. Jönköping. Förändringar i den vikt som läggs vid investering i kropp, investering i idrott och idrottens egenvärde under perioden 1994-2018. Sammanställningar av signifikanta samband (#).

	Stadie	Killar Idrottsförening		Tjejer Idrottsförening	
		Nej	Ja	Nej	Ja
Investering kropp	M	Minskad	Ökad	Minskad Minskad	Ökad Minskad
	H				
	G				
Investering idrott	M	Minskad	(Ökad) Ökad	(Ökad)	Ökad Ökad
	H				
	G				
Idrottens egenvärde	M	Minskad Minskad	Ökad Minskad Minskad	Minskad Minskad	Minskad Minskad
	H				
	G				

Parentes anger att det finns tendens ($p < 0.10$) till samband.

Vad säger då resultaten ovan? Ja, för det första måste vi konstatera att dessa är långt ifrån entydiga. Ser man till värderingen av investering i kroppen pekar resultaten från Helsingborg mot en positiv utveckling, medan resultaten från Jönköping snarare tyder på motsatsen²². De förändringar som gäller för investering i idrott går främst mot att detta värderas högre,

²¹ Undersökningsår behandlas här som en kontinuerlig variabel för att undersöka om det skett några mer systematiska förändringar.

²² En begränsning till perioden 2000-2015 förändrar inte resultaten.

speciellt bland de som är med i idrottsförening. När det gäller värderingen av idrottens egenvärde är bilden åter mer splittrad. I Jönköping tycks både högstadie- och gymnasieelever (oberoende av om man är med i idrottsförening eller ej) lägga mindre vid detta numera. I Helsingborg tycks förändringarna främst gälla tjejer men vara olika beroende på om man är med i idrottsförening eller ej. Bland de som är med i idrottsförening har betydelsen av detta ökat, medan den bland de som inte är med har minskat på högstadiet och gymnasiet.

Sammanfattning med diskussion

Lars-Magnus Engström diskuterar i rapporten *Idrott i förändring* (1989) idrottens värden och formulerar två centrala dimensioner, nämligen idrottens investeringsvärde och dess egenvärde. Med utgångspunkt från denna diskussion har vi inom projektet *Ung livsstil* formulerat en enkätfråga där barn/ungdomar får ange hur viktigt de tycker det är med olika saker i samband med idrott/motion på fritiden.

Frågan lyder: *Hur viktigt tycker du det är att få göra följande saker när du tränar/motionerar på fritiden?* För varje påstående (vilka, se redovisningen av resultat) är svarsalternativen Mycket viktigt, Ganska viktigt, Inte så viktigt, Inte alls viktigt. Vi har vid flera tillfällen analyserat sambanden²³ mellan svaren på de olika alternativen och funnit att svaren lämpligast kan sammanfattas i tre dimensioner: investering i idrott, investering i kroppen samt idrottens egenvärde.

Trots att Engström formulerade sina teorier/synpunkter redan 1989 finns få presentationer från empiriska studier. Litteraturgenomgången ger endast ett utfall, nämligen en studie bland högstadieelever från Kalmar som är med i idrottsförening (Elofsson & Gustavsson-Florå, 1994). Empirisk forskning/analyser av hur man ser på idrott/motion tycks alltså vara mycket begränsad, vilket i högsta grad motiverar denna studie.

I rapporten studeras barns/ungdomars inställning till idrott utifrån följande frågeställningar

1. Hur inverkar kön och ålder?
2. Vilka skillnader finns mellan de som är medlemmar i idrottsförening och de som inte är det?
3. Hur påverkar andra bakgrundsfaktorer – dvs. familjesituation, socioekonomisk respektive svensk/utländsk bakgrund?

Material till rapporten har hämtats från undersökningar som genomförts i olika kommuner i mellan- och högstadiet samt gymnasiet under perioden 1994-2018 och omfattar sammanlagt nästan 78 000 elever som besvarat enkäterna. I alla undersökningarna är svarsfrekvensen minst 70 % och den samlade svarsfrekvensen ligger kring 80 %.

Vad söker barn och ungdomar främst inom idrotten?

Resultaten visar mycket tydligt att barn/ungdomar – oberoende av om man är med i idrottsförening eller ej -lägger betydligt mindre vikt vid investering i idrott än investering i kropp respektive idrottens egenvärde. Betydelsen av de två senare skiljer sig däremot ganska lite. Detta mönster gäller oberoende av kön och ålder. Idrotten som en aktivitet där man kan satsa på att få en bättre kropp liksom det man direkt får ut när man idrottar (t ex att ha roligt, uppleva gemenskap etc.) är alltså betydligt mer centralt än idrottens investeringsvärde (t ex att vinna, vara med i bästa laget, att bli bäst).

Samtidigt är det viktigt att uppmärksamma att både kön och ålder har en inverkan. Om vi börjar med investering i idrott så är detta mer centralt för killar än för tjejer. Detta framträder också tydligt om man ser till de enskilda påståenden som kan kopplas till detta. Bland killar har detta mindre betydelse på mellanstadiet än på de båda högre stadierna, bland tjejer framträder däremot knappast något tydligt mönster kopplat till ålder.

²³ Genom explorativ faktoranalys.

Både bland killar och bland tjejer minskar den vikt man lägger vid investering i kroppen med ökad ålder, mest markant bland killar. Detta leder till att könsskillnaderna blir åldersbundna. På mellan- och högstadiet lägger killar större vikt vid detta (med störst skillnad bland de yngre), medan könsskillnaden blir den motsatta på gymnasiet (även om den är begränsad).

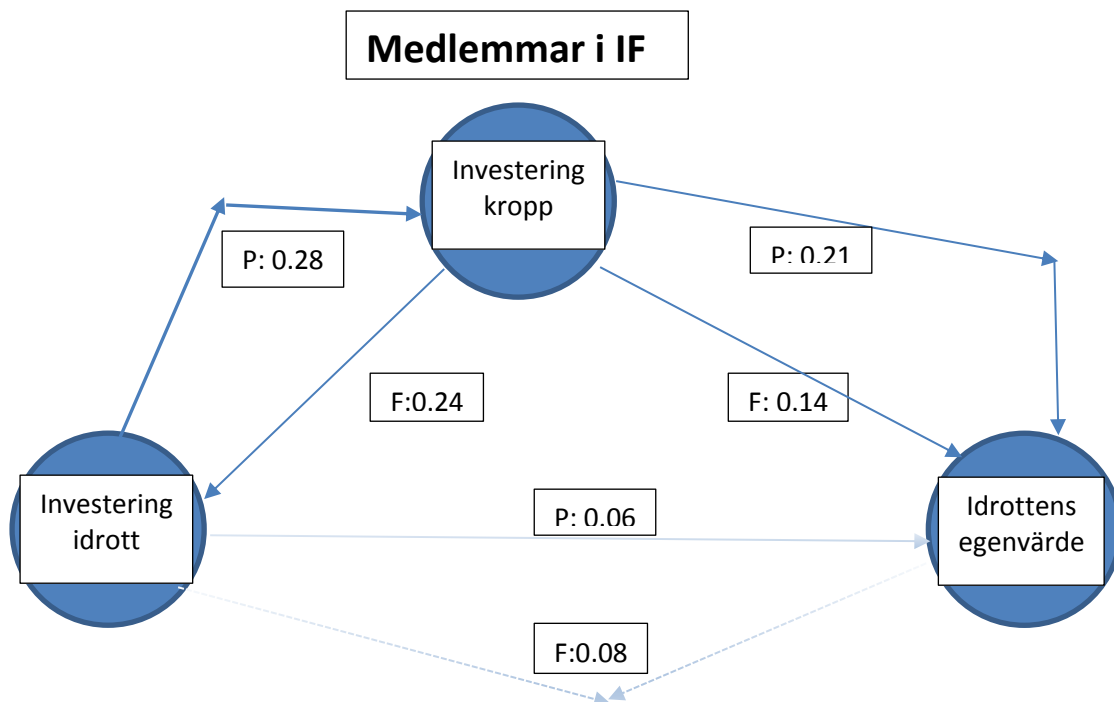
Ser vi slutligen till idrottens egenvärde så lägger tjejer genomgående något högre vikt vid detta men här skall man inte glömma bort att könsskillnaden är ganska begränsad. Mellanstadieelever lägger något högre vikt vid detta än eleverna på de båda övriga stadierna. Sammantaget gäller alltså att mellanstadieelever lägger högre vikt vid investering i kropp och idrottens egenvärde, mindre vikt vid investering i idrotten. Detta stämmer ganska väl med de ambitioner som finns, nämligen att tävlingsmomentet skall vara nedtonat bland de yngre.

Hur kopplas olika värden samman?

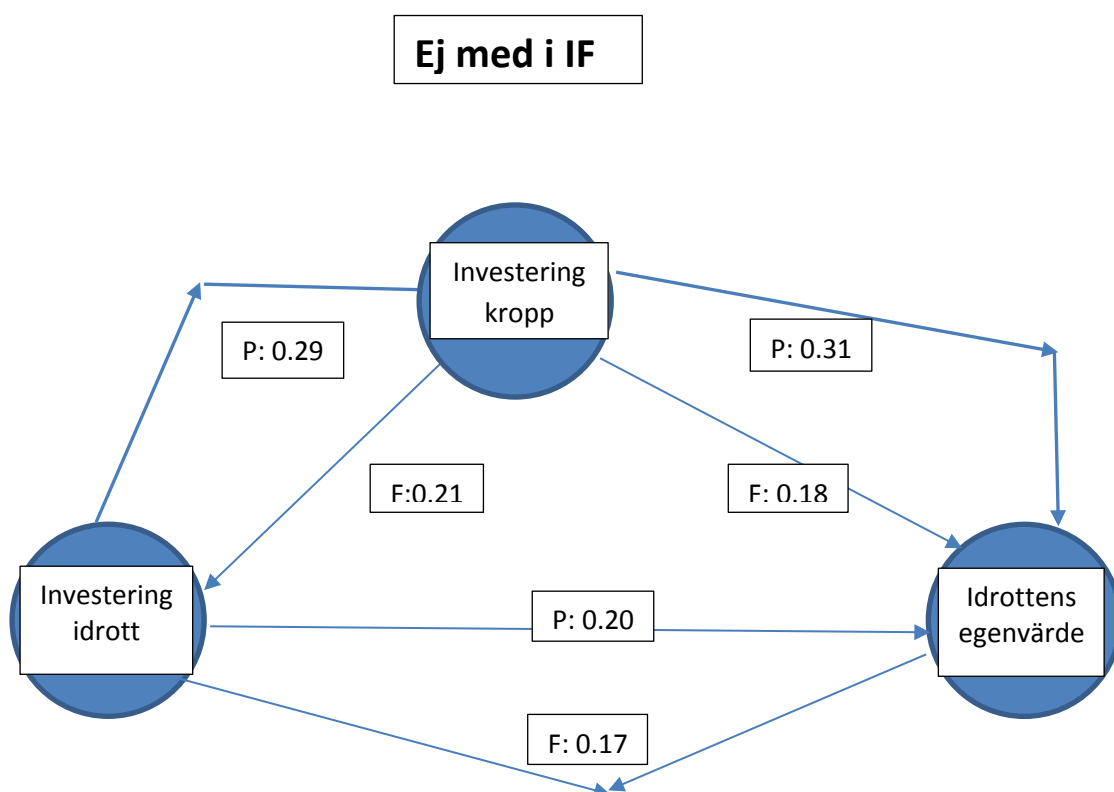
Det första att notera är en klar skiljelinje mellan synen på investering i idrott och de bägge övriga dimensionerna. Barn/ungdomar lägger markant lägre vikt vid detta än vid investering i kroppen och idrottens egenvärde. Detta gäller oberoende av kön och ålder. Investering i idrott har – även bland de äldre ungdomarna – en mer underordnad plats än satsningar på kroppen och/eller idrottens egenvärde. En analys av resultat från Helsingborg i undersökningarna från 2000-2015 tyder inte på att det skett några större förändringar i attityder i några avseenden under denna period.

Analysen av sambanden mellan de tre studerade dimensionerna visar att dessa skiljer sig, dels beroende på kön, dels beroende på om man är med i idrottsförening eller ej. Investering i kroppen är positivt korrelerad både med investering i idrott och med idrottens egenvärde. Sambandet mellan investering i kroppen och investering i idrott ligger på samma nivå relativt oberoende av kön (dock något högre bland killar) och om man är med i idrottsförening eller ej. I motsats finns mycket tydliga skillnader när det gäller kopplingen mellan investering i kroppen och idrottens egenvärde. I detta fall är sambandet starkare bland killar än bland tjejer och i båda fallen något starkare bland de som är med i idrottsförening än bland dem som inte är det. Inom idrottsförening kopplar killar alltså investering i kropp närmare till investering i idrott än vad tjejer gör. Det finns också en något starkare sammankoppling mellan dess två dimensioner bland de som är medlemmar i idrottsförening än bland de som inte är det.

När det gäller sammankopplingen mellan investering i idrott och idrottens egenvärde går en tydlig skiljelinje mellan medlemmar och icke-medlemmar i idrottsförening. Bland de som är med i idrottsförening är detta samband svagt (obs, dock ej negativt) medan det finns ett positivt samband bland icke-medlemmar. Bland de som är med i idrottsförening blir alltså investering i idrott något som är relativt fristående från idrottens egenvärde (gemenskap, ha kul, träffa kompisar) medan icke-medlemmar kopplar samman dessa saker. För dem bör investering i idrott även innefatta även dessa saker annars blir den mindre viktig. I figurerna 4-5 nedan ges en mer detaljerad bild av hur sambanden ser ut separat mellan medlemmar i idrottsförening och de som ej är med. Värdena som redovisas är Pearson's korrelationskoefficienter – separat för killar respektive tjejer.



Figur 4. Medlemmar i idrottsförening (IF). Samband mellan olika dimensioner av idrottens värden efter kön.



Figur 5. Ej medlem i idrottsförening (IF). Samband mellan olika dimensioner av idrottens värden efter kön.

Betydelsen av kön och ålder

Resultaten visar mycket tydligt att kön är en markant skiljelinje. Ser man till de enskilda alternativen framträder signifikanta könsskillnader nästan genomgående, även om detta inte ska övervärderas. Även om det stora materialet gör att även relativt begränsade skillnader kan bli signifikanta, kan vi dock notera stora könsskillnader när det gäller hur man ser till exempel på att tävla och att vinna. Dessa könsskillnader framträder – också tillsammans med åldersskillnader – om man ser till de tre sammanfattande dimensionerna. Killar tycker det är viktigare med investering i idrott. I detta fall sker också en tydlig förändring från mellanstadiet. Killar på högstadiet och gymnasiet lägger högre vikt vid detta än mellanstadiekillar. Bland tjejer tycks det däremot främst handla om en uppgång på högstadiet. Gymnasietjejer lägger ungefär lika stor vikt vid detta som mellanstadietjejer. I detta fall finns dock en mycket tydlig skillnad mellan medlemmar i idrottsförening och övriga. Gymnasietjejer som är med i idrottsförening betonar detta mer än mellanstadietjejer som är med i idrottsförening.

Även när det gäller investering i kroppen finns könsskillnader men dessa är åldersrelaterade. Bland killar minskar vikten av detta genomgående från mellanstadiet till gymnasiet, medan förändringarna är mindre bland tjejer. Detta innebär att killar på mellan- och högstadiet lägger större vikt vid det än jämnåriga tjejer, medan gymnasietjejer lägger något större vikt vid investering i kroppen än vad gymnasiekillar gör. Tjejer lägger genomgående något högre vikt vid idrottens egenvärde än vad killar gör men skillnaderna är relativt begränsade. Även skillnaden mellan olika åldersgrupper är relativt små men man kan notera att den vikt som läggs vid detta minskar tydligt från mellanstadiet till de båda högre stadierna bland icke-medlemmar i idrottsförening.

Medlemmar i idrottsförening mot icke-medlemmar

Om man är med i idrottsförening eller ej utgör en mycket markant skiljelinje. De som inte är med i idrottsförening (och troligen oftast inte är fysiskt aktiva) tycker i genomsnitt att det är mindre viktigt med investering i idrott, investering i kroppen eller idrottens egenvärde (sociala aspekter) då man idrottar/motionerar. Samma mönster framträder även om man ser till de enskilda alternativen. Det finns endast ett alternativ – att ha musik – som icke-medlemmar tycker är viktigare, något som möjligen skulle kunna vara en utgångspunkt för att få fler fysiskt aktiva. Frågan är om detta skall ses som ett allmänt avståndstagande från fysisk aktivitet eller som ett avståndstagande från hur det bedrivs inom idrottsföreningarnas ramar?

Samtidigt måste man fråga sig varför allt är mindre viktigt när man inte är med i idrottsförening – kanske handlar det trots allt om ett avståndstagande från motion. Att dessa tar avstånd från tävlande, elitsatsning verkar inte så förvånande men varför tycker de att det är mindre viktigt att få bättre kondition, bygga upp kroppen, att ha kul, uppleva gemenskap, träffa kompisar, må bra när man tränar/motionerar. Detta verkar förvånande, varför man kan misstänka att det helt enkelt handlar om ett avståndstagande från fysisk aktivitet mer allmänt.

Socioekonomisk bakgrund.

En jämförelse mellan barn/ungdomar med olika socioekonomisk bakgrund visar att de som har en låg sådan lägger större vikt vidd investering i idrott och lägre vid idrottens egenvärde. En del av dessa skillnader kan återföras till olikheter mellan barn/ungdomar med svensk respektive utländsk bakgrund. Resultaten från de multivariata analyserna visar dock att socioekonomisk bakgrund har bland medlemmar i idrottsförening en egen påverkan när det gäller investering i idrott och idrottens egenvärde.

Barn/ungdomar med utländsk bakgrund mot de som har svensk bakgrund.

De multipla variansanalyserna visar på en mycket tydlig skillnad mellan dessa två grupper även om det finns vissa nyanser beroende på social bakgrund i övrigt. Det som gäller är att barn/ungdomar med utländsk bakgrund (oberoende av om de tillhör andra eller första generationens invandrare) i högre utsträckning betonar vikten av investering i idrott och i kroppen, i lägre utsträckning idrottens egenvärde (det sociala värdet). Det finns dock nyanser när man ser till det senare - det ungdomar med utländsk bakgrund främst tonar ner är vikten av ha kul och träffa kompisar. Skillnaden mellan de som har utländsk bakgrund och de som har svensk bakgrund framträder tydligast bland mellan- och högstadietjejer. Hos killar är det främst bland medlemmar i idrottsförening som skillnaderna framträder, ser man till icke-medlemmar är de mer begränsade.

Förändringar över tid

De tydligaste förändringar som framträder då man studerar förändringarna i attityder över tid – i Jönköping under perioden 1994-2015, i Helsingborg under perioden 2000-2015 – pekar främst mot en mer systematisk ökning av den vikt medlemmar i idrottsförening lägger vid investering i idrott. Även om man i Helsingborg kan se en positiv trend mot ökad prioritering i investering i kroppen pekar resultaten från Jönköping snarare på motsatsen.

Avslutning

Rapporten syftar till att studera och analysera barns/ungdomars inställning till vad de tycker är viktigt inom idrott. Utgångspunkten är svar från elever i mellan- och högstadiet samt gymnasiet på en fråga kring hur viktigt de tycker det är med olika saker inom idrott. Denna fråga ingår i enkäter som genomförts inom projektet *Ung livsstil*. Svaren från dessa frågor har sammanfattats under följande tre dimensioner:

1. Investering i kroppen – hur viktigt med att träna, bygga upp kroppen samt att få bra kondition
2. Investering i idrott – hur viktigt att vinna, vara med i bästa laget och att bli bäst
3. Idrottens egenvärde – hur viktigt med bra gemenskap, att ha kul och att träffa kompisar.

I rapporten analyseras hur dessa värden varierar med barnens/ungdomarna bakgrund – kön, ålder, familjesituation, socioekonomisk respektive svensk/utländsk bakgrund – samt hur det skiljer sig mellan medlemmar och icke-medlemmar i idrottsförening. I fördjupade analyser analyseras också hur de olika bakgrundsfaktorerna mer direkt är kopplade till måtten för att ge en bild av vilka bakgrundsfaktorer som främst inverkar på barnens/ungdomarnas ställningstagande.

Materialet för rapporten har hämtats från enkätundersökningar – genomförda under skoltid – inom projektet *Ung livsstil* under perioden 1994 – 2018. Sammanlagt har cirka 77 888 elever på de tre skolstadierna besvarat dessa enkäter. Svarsfrekvenser – bland de i varje kommun slumpmässigt utvalda eleverna – överstiger genomgående 70 % men är i de flesta fall avsevärt högre – i genomsnitt ligger den kring 81 %.

Nedan sammanfattas de mest centrala resultaten punktvis.

1. Genomgående anges investering i kroppen och idrottens egenvärde som viktigare än investering i idrott.
2. Bland medlemmar i idrottsförening är sambanden starkast mellan investering i kroppen och investering i idrotten men det finns också en tydlig koppling mellan investering i kroppen och idrottens egenvärde. Sambandet mellan investering i idrott och idrottens egenvärde är svagt.
3. Bland de som inte är med i idrottsförening gäller även att vi finner den starkaste kopplingen mellan investering i kroppen och investering i idrotten. Det finns också bland dessa en tydlig koppling mellan investering i kroppen och idrottens egenvärde. Däremot finns i denna grupp även en mycket tydlig koppling mellan investering i idrott och idrottens egenvärde i motsats till vad som gällde bland medlemmar.
4. Kön utgör en tydlig skiljelinje. Killar lägger genomgående högre vikt vid investering i idrott och detta blir viktigare i högstadiet och gymnasiet än i mellanstadiet. Bland tjejer är ålderskillnaderna små.
5. Även när det gäller investering i kroppen finns könsskillnader men de är här klart åldersrelaterade. Bland killar minskar vikten av detta från mellanstadiet till gymnasiet medan åldersförändringarna är relativt begränsade bland tjejer. Detta leder till att killar i mellan- och högstadiet lägger större vikt vid denna dimension, medan det i gymnasiet värderas högre av tjejer än av killar.
6. Tjejer lägger något större vikt vid idrottens egenvärde. Både bland killar och tjejer förändras värderingen obetydligt med åldern.
7. En jämförelse mellan medlemmar och icke-medlemmar i idrottsförening visar att medlemmar lägger större vikt vid alla tre dimensionerna. Detta gäller även om man ser till enskilda alternativ (även sådana som inte ingår i de tre dimensionerna) utom i ett fall, nämligen att röra sig till musik – något som icke-medlemmar tycker är viktigare.

8. Familjesituationen tycks ha mindre betydelse för barnens/ungdomarnas ställningstagande.
9. Bland barn/ungdomar som är med i idrottsförening gäller att de som har lägre socioekonomisk bakgrund lägger högre vikt vid investering i idrott och lägre vid idrottens egenvärde.
10. Det finns en tydlig skillnad mellan barn/ungdomar med svensk respektive utländsk bakgrund. Ungdomar med utländsk bakgrund lägger större vikt vid investering i idrott, lägre vid idrottens egenvärde. Tydligast framträder dessa skillnader bland tjejer i mellan och högstadiet. Bland killar finns dessa skillnader bland de som är medlemmar i idrottsförening medan de är relativt små bland icke-medlemmar.
11. En analys av utvecklingen över tid i Helsingborg under perioden 2000-2015 och i Jönköping 1994-2015 ger delvis motsägande resultat. När det gäller investering i idrott pekar dock båda materialen mot att detta värderas högre över tid, speciellt om man ser till de som är med i idrottsförening. För värderingen av investering i kroppen pekar resultaten från Helsingborg mot att värderingen av detta ökat över tid medan resultaten från Jönköpingsnare pekar mot motsatsen. Bilden är även splittrad om man ser till idrottens egenvärde. I Jönköping tycks både högstadie- och gymnasieelever (oberoende av om man är med i idrottsförening eller ej) lägga mindre vid detta numera. I Helsingborg finns förändringarna främst bland tjejer men ser olika ut beroende på om man är med i idrottsförening eller ej. Bland de som är med i idrottsförening har betydelsen av detta ökat, medan den bland de som inte är med har minskat på högstadiet och gymnasiet.

Referenser

- Blomdahl U (1990).** *Folkrörelserna och folket*. Stockholm: Carlssons.
- Blomdahl U, Elofsson S (2006).** *Hur många motionerar/idrottar för lite och vilka är dom? – en studie av den unga befolkningen i Stockholm, Haninge, Helsingborg, Jönköping och Lidingö*. Stockholms universitet: Institutionen för socialt arbete. Stockholm. Stockholms stad: Idrottsförvaltningen.
- Blomdahl U, Elofsson S, Bergmark K, Lengheden, L (2017).** *Ung livsstil Malmö. En studie av ungdomar i högstadiet*. Stockholms universitet: Institutionen för socialt arbete. Malmö stad. Forskningsgruppen Ung livsstil www.stockholm.se/idrott/forskning.
- Blomdahl U, Elofsson S (2017).** *Jämställd och jämlik! – en studie av hälsa och offentligt resursutnyttjande på fritidsområdet bland barn och ungdomar i Stockholm stad i jämförelse med andra kommuner*. Stockholms universitet: Institutionen för socialt arbete. Stockholms stad www.stockholm.se/idrott/forskning.
- Currie C, Molcho M, Boyce W, Holstein B, Torsheim T, Richter M (2008).** *Researching health inequalities in adolescents: The development of the Health Behavior in School-Aged children (HBSC) Family Affluence Scale*. *Social science & Medicine* 66 (2008) 1429-1436.
- Elofsson S, Gustavsson-Florå (1994).** *Vad söker ungdomar inom idrotten? En studie av högstadieelever i Kalmar*.
- Elofsson S (1998).** *Röker och dricker ungdomar i idrottsförening mindre?* Stockholms universitet: Institutionen för socialt arbete.
- Elofsson S, Karlsson P (2011).** *Föräldrars och andra vuxnas betydelse för alkoholkonsumtionen. En studie av högstadie- och gymnasieelever*. Stockholms universitet: Institutionen för socialt arbete.
- Elofsson S, Blomdahl U, Lengheden L, Åkesson M (2014).** *Ungas livsstil i låg- och högstatusområden En studie i åldersgruppen 13-16 år*. Ung livsstil. Rapport 16. Stockholms universitet: Institutionen för socialt arbete. Stockholm. Stockholms stad: Idrottsförvaltningen. www.stockholm.se/Global/Om%20Stockholms%20stad/Förvaltningar%20och%20bolag/Fackförvaltningar/Idrottsförvaltningen/Forskning/Ungas%20livsstil%20i%20låg-%20och%20högstatusområden%20text%20med%20omslag.pdf
- Elofsson S, Bergmark K, Blomdahl U (2018).** *Matvanor och hälsa. En rapport från Ung livsstil Malmö*. Stockholms universitet: Institutionen för socialt arbete. Malmö stad. Malmö.se/unglivsstil. Forskningsgruppen Ung livsstil www.stockholm.se/idrott/forskning.
- Engström L-M (1989).** *Idrottsvanor i förändring*. Stockholm, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm, Institutionen för pedagogik.
- Engström L-M (1999).** *Idrotten som social markör*. Stockholm, Högskolan för lärarutbildning i Stockholm, Institutionen för pedagogik.
- Larsson B (2008).** *Ungdomarna och idrotten: Tonåringars idrottande i fyra skilda miljöer*. (Avhandling från pedagogiska institutionen, nr 144). Doktorsavhandling, Stockholm: Stockholms universitet, Pedagogiska institutionen.
- Nilsson P (1998).** *Fritid i skilda världar*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.
- Trondman M (2011).** *Ett idrottspolitiskt dilemma. Unga, föreningsidrotten och delaktigheten*. Centrum för idrottsforskning 2011:3.
- Weber M (1983).** *Ekonomi och samhälle: förståelsesociologins gränser*. Lund: Argos.

Bilaga

Tabell B.1. Korrelation mellan olika dimensioner, totalt samt uppdelat efter kön, medlemskap i idrottsförening (IF) samt stadium.

Stadium	Kön	IF	Investering i kroppen mot		Investering i idrott mot Idrottens egenvärde
			Investering idrott	Idrottens egenvärde	
Samtliga			0.29***	0.25***	0.14***
Samtliga		Nej	0.25***	0.25***	0.17***
		Ja	0.27***	0.18***	0.05
Samtliga	P	Nej	0.29***	0.31***	0.20***
		Ja	0.28***	0.21***	0.06
Samtliga	F	Nej	0.21***	0.18***	0.17***
		Ja	0.24***	0.14***	0.08
Samtliga	P		0.31***	0.30***	0.16***
	F		0.23***	0.19***	0.15***
M	P		0.27***	0.28***	0.05
	F		0.20***	0.23***	0.03
M	P	Nej	0.21***	0.38***	0.09
		Ja	0.29***	0.16**	0.00
M	F	Nej	0.16***	0.27***	0.04
		Ja	0.22***	0.18***	0.02
H	P		0.36***	0.32***	0.17***
	F		0.29***	0.23***	0.16***
H	P	Nej	0.34***	0.34***	0.19***
		Ja	0.33***	0.23***	0.07
H	F	Nej	0.25***	0.23***	0.16***
		Ja	0.30***	0.16***	0.08
G	P		0.33***	0.28***	0.26***
	F		0.21***	0.09***	0.24***
G	P	Nej	0.30***	0.24***	0.26***
		Ja	0.32***	0.21***	0.16***
G	F	Nej	0.18***	0.07	0.24***
		Ja	0.24***	0.14***	0.08

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.

Tabell B.2. Vad är viktigt i idrotten. Resultat från multipel variansanalys – förekomst av signifikanta samband samt förklaringsgrad (R^2).

Variabel	Investering Kropp Med IF		Investering Idrott Med IF		Idrottens egenvärde Med IF	
	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja
Förklaringsgrad (R^2)	1.9	3.3	7.4	10.0	2.5	2.4
Kön	+	*	***	***		
Skolstadium	***	*		***	***	**
Familjesituation	**		+		***	
Socioekonomisk bakgrund				*		***
Svensk/utländsk bakgrund	*	*	**	***		
<i>Tvåvägs interaktioner</i>						
Familj*Socioekonomisk bakgrund			**	+		***
Socioek. bakgrund*Sv/Utl bakgrund.			+	+	+	**
Kön*Socioekonomisk bakgrund			*			
Stadium*Socioekonomisk bakgrund		**	+		***	**
Familj*Svensk/utländsk bakgrund			***	*		
Kön*Familjesituation					**	
Stadium*Familjesituation		**			**	*
Kön*Svensk/utländsk bakgrund			+		+	
Stadium*Svensk/utländsk bakgrund	**	*	+		***	
Kön*Stadium	***	**	*	+	***	
<i>Trevägs interaktioner med kön</i>						
*Familj*Socioekonomisk bakgrund	+	+				
*Socioek. bakgrund*Sv/utl bakgrund.					*	
*Stadium*Socioekonomisk bakgrund				+	+	
*Familj*Svensk/utländsk bakgrund	+	*	**		+	
*Stadium*Familj	**				**	
*Stadium*Svensk/utländsk bakgrund				+		

+ p<0.10; * p<0.05; ** p<0.01; *** p<0.001.